

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתָךְ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

כשאדם מתחיל לסלול דרך חדשה בחיים, מטבע הדברים — אם התהליך אמתי — הוא לא יכול להיות בטוח במאה אחוז שהוא הולך בדרך הנכונה. איך אני מעז לחדש משהו שהוא לא כמו אבא שלי, לא כמו הרבי שלי?! לכן יש התלבטות והתחבטות פנימית בנפש. אבל אני צריך לעבוד לפי שרש הנשמה שלי, לא של אבא שלי, וכשאני עושה זאת אני מבין ש'עליתי על משהו מוצלח'.

[מתוך השיעור 'דרך חדשה']

תולדות תשפ"ג

תולדות ה'תשפ"ג

- 04 דרך חדשה**
 התוועדות יום ה-חן - יום הולדת ע"ח
 עבודת חפירת הבארות של יצחק ותהליך
 הסלילה של דרך חדשה בעבודת ה'
- 13 חן האמונה**
 כינוס ילדים יום ה-חן - יום הולדת ע"ח
 עניני עבודה השייכים ליום ה-חן
 של השנה
- 17 "עולם חסד יבנה"**
 בנין החסדים מהגבורות
 פרצוף בניין החסדים מהגבורות
 בעשר כחות הנפש
- 23 פחד מחתיק**
 קול שמחה
 המתקת הדינים ע"י פחד חיצוני
- 25 "ויצאה והיתה" -
 הערות במסכת גיטין**
 גירושין וגלות
 האם הקב"ה באמת גירש את ישראל?
- 26 הסיפור החסידי**
 הצדיק המבטיח
 ראי"ה מסקווירא
- 28 מענות ותשובות**
 תשובות הרב לשואלים
 פניה ותפילה לצדיק
- 29 פִּאָצוֹר לְיִצְחָק**
 פִּחַד יִצְחָק
 רְזִי יִסְפֵּר לָנוּ לָמָּה דִּנְקָא הָאֲרִיָּה
 הוּא מְלַךְ הַחַיִּיט

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראינו בתוך כל בית ישראל. לפניכם גליון **נפלאות** לפרשת תולדות, מלא בגילויי אלקות טריים-טריים. השבוע נכתב הגליון תוך כדי חגיגות יום ההולדת של הרב גינזבורג שליט"א, שחל ביום הורדת העלון לדפוס, והוא מכיל שיעורים שנמסרו 'בו ביום'.

השבוע בגליון:

השיעור הראשון והמרכזי הוא חלקה הראשון של התוועדות יום-הולדת של הרב, שעסקה בסלילת הדרך החדשה של יצחק אבינו (לאור תורה של הרבי ר' בונים מפשיסחא). בחלקה השני התבוננות נפלאה על סוד הקהל התלוי **בהזדהות המקהילים עם קהליהעד שלהם**, ממנה גם עולה התבוננות חדשה **ארבע המהפכות**.

השיעור השני, הטרי מכולם, הוא **כינוסי-ילדים יפהפה** לתלמידי **תורת חיים** - אף הוא מיום ההולדת, יום ה'חן של השנה. הזדמנות לראות איך לומדים ילדים חסידיים את סודות האמונה והעבודה העמוקים ביותר באופן חנוני ונלבב.

השיעור השלישי, אחד משלל שיעורי השבת האחרונה, בונה פרוץ שלם של התבוננות בתפקיד הגבורה בבנין החסידים בכלל הספירות. גם השיעור הזה מבוסס על תורת הרבי ר' בונים שבמדור **קול שמחה** - תורה המעמיקה **בפן החיובי של הפחדים מהם אנחנו סובלים בחיים** - והוא מדגים בצורה נפלאה איך לוקחים 'נקודה' מווארט חסידי קצר וחרף ומפתחים אותה בהתבוננות לפרצוף שלם.

סדר לימוד לשבוע פרשת ויצא הבעל"ט: משנה ביצה פרק א'; נ"ך יומי, ספר יחזקאל פרקים ה"א.

היכוננו היכוננו (ושריינו את התאריך): **התוועדות י"ט כסלו** תתקיים בע"ה ביום שלישי אור ל"כ כסלו בכפר חב"ד. פרטים יבואו.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאחיה במספר 054-7827702

דרך חדשה

קיצור מהלך השיעור

בפתיחת התועדות יום ההולדת של הרב, **בפרק א**, נתבאר - על יסודות תורה של הרבי ר' בונים מפשיסחא - חידושו של **יצחק אבינו**, עבודת **חפירת הבארות**, תוך התמקדות בלימוד מסדר חייו של יצחק על תהליך **הסליה של דרך חדשה**. על בסיס ההתבוננות ביחודו של יצחק מתפתחת **בפרק ב** התבוננות בסוד **"הקהל"** - הקהלת האנשים, הנשים, הטף והגרים על ידי המרכבה של **אברהם, יצחק, יעקב ודוד**, כאשר כל אחד מקהיל את מי שהוא **'מבין בו ומזדהה איתו**. מהתבוננות זו עולה גם הבנה חדשה של **ארבע המהפכות**, מכוחן של ארבע דמויות המרכבה.

א. דרך חדשה

עבודת יצחק - חפירת בארות

היום אנחנו ב"שלישי" של פרשת תולדות - כאן יצחק אבינו מגיע לשיא החיים שלו, שיא העבודה שלו, כאשר הוא חופר את הבארות. עיקר עבודת יצחק אבינו הוא חפירת בארות^א. מהי חפירת בארות? העלאת מ"נ, התעוררות והתלהבות של תשוקה מלמטה למעלה, תשוקת הכלה להתייחד עם החתן, התשוקה שלנו, כנסת ישראל, להתייחד עם הקב"ה, החתן שלנו. מי שפועל זאת הוא יצחק אבינו - זו הדרך

המיוחדת שלו, הכח המיוחד שלו. מה שהיה אצל יצחק לא היה אצל אברהם אבינו וגם לא אצל יעקב אבינו. זו דווקא הבחינה והשליחות של יצחק אבינו להעלות מ"נ, לחפור בארות. חפירת הבארות היא אחרי שכתוב "ויגדל מאד"^ב. כנראה בשביל העבודה הזו צריך להיות גדול מאד, יותר עשיר מאבימלך, מהממלכה, עד שהבריות אומרות "זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך"^ג. אז אבימלך שולח אותו, הוא מקנא בו, "לך מעמנו כי עצמת ממנו

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. כ"ח חשון תשפ"ג - כפ"ח.

א' תו"א ריש תולדות.

ב' בראשית כו, יג.

ג' רש"י שם.

גם אברהם חפר

בארות, אבל
זהו לא הכח
המיוחד שלו –
לכן יד החיצונים
שלטה בבארות
שלו ו"סתמום"
פלשתים

להבין מה ההבדל בין "עשק", התעסקות, ו"שטנה" – שניהם לשון מריבה, מדון ומדיבה עם רועי אבימלך מלך גרר. אחר כך "ויעתק משם"^{יב} – עוד יותר התרחק משם, כל פעם הוא עולה למדרגה יותר גבוהה, וכאן הוא עולה למדרגת עתיק, "ויעתק". עתיק היינו תענוג עצמי, בחינת

יצחק, צחוק, כמו שנסביר. ואז "ויחפר באר אחרת"^{יג} (שוב אותו ביטוי) "ולא רבו עליה", לכן "ויקרא שמה רחבות כי עתה הרחיב הוי' לנו ופרינו בארץ"^{יד}.

זהו הסיום, החותם, של "שלישי", החת"ת של היום, חלק הפרשה שקוראים היום, ביום שלישי של פרשת תולדות – "עתה הרחיב הוי' לנו ופרינו בארץ". בשביל לפרות ולרבות, המצוה הראשונה, "מצוה רבה"^{טז} של התורה, צריך להגיע לרחבות, מה שנקרא בחסידות "המרחב העצמי"^{טז}. אבל בשביל להגיע למרחב העצמי הזה צריך קודם "מן המצר קראתי יה" ואז "ענני במרחב יה"^{טז}, סוד השופר^{טז}, גם סוד "שופר איל של יצחק"^{טז} – כך רואים בפרשה.

"אב" – סולל דרך חדשה

איך מוסבר בחסידות^{יח} כל הסיפור הזה בפנימיות? כל אחד מהאבות נקרא "אב". "אב" היינו התחלה – כל אחד מהאבות נקרא "אב" היות שהוא התחיל דרך חדשה בעולם, דרך שלא היתה קיימת, לא היתה סלולה לפניו. פשיטא שאברהם אבינו התחיל משהו חדש לגמרי – "אברם העברי"^{יט}, כל העולם כולו

מאד^{יז}. אחר כך כתוב "מצאנו מים"^{יח}. הייתי חושב שמים הם אברהם אבינו, "זכור אב נמשך אחריו כמים"^{יח}, אבל רואים שהמים שנובעים – "באר מים חיים"^{יח} – מלמטה למעלה, "עין המים"^{יח}, הם דווקא יצחק אבינו, זו הגאולה שלו.

חפירת בארות אברהם ויצחק

אחר כך יצחק מתרחק מעיר הבירה של אבימלך, אבל לפני שהוא הולך משם הוא חוזר לחפור את הבארות של אביו, אברהם אבינו, ש"סתמום פלשתים"^{טז}. לפני שיצחק עוזב את המקום הוא צריך – גם בתור כיבוד אב – לחפור את הבארות של אברהם אביו.

גם אברהם חפר בארות, אבל הן לא החזיקו מעמד – כי זו לא הבחינה העצמית שלו. הוא גם רוצה לעורר את הבריות מתתא לעילא לעבוד את ה', אבל זהו לא הכח המיוחד שלו – לכן יד החיצונים שלטה בבארות שלו ו"סתמום פלשתים". אצל יצחק זו כן העבודה העצמית, לכן הוא קודם כל חופר מחדש את בארות אברהם ואף קורא להן בשמות שקרא להן אביו, ואחר כך כשהוא הולך למקום העצמי שלו הוא חופר את הבארות שלו.

העבדים שלו באים ואומרים "מצאנו מים", "באר מים חיים" – כך כתוב על הבאר הראשונה שלו. בבאר הזו כתוב ש"רבו עליה", לכן קראו לבאר עשק – "כי התעשקו עמו". אחר כך הוא חפר עוד באר, "באר אחרת"^{יט}, וגם עליה רבו ולכן הוא קרא לה בשם שטנה. צריך

ד בראשית כו, טז.

ה בראשית כו, לב.

ו תפלת הגשם.

ז בראשית כו, יט.

ח שם טז, ז; כד, יג'מג.

ט שם כו, טו.

י שם פסוק כ.

יא שם פסוק כא.

יב שם פסוק כב.

יג גיטין לח, א תוד"ה "כל המשחרר".

יד המשך תער"ב פרק רכב.

טו תהלים קיח, ה.

טז ר"ן ר"ה כז, א בשם הירושלמי; שעה"כ דרושי ר"ה דרוש ז.

יז זחר ח"ג רלה, ב.

יח קול שמחה תולדות ד"ה "וכל הבארות".

יט בראשית יד, יג.

הביטוי המדויק שכתוב בספרים^ח הוא כאשר בדרך החדשה שלו יש "חיות פנימי" – אלו המילים. לפי דקדוק צריך לומר "חיות פנימית", אבל כתוב "חיות פנימי".

מהי חיות? מהי "חיות פנימי"? על כל התורה והמצוות כתוב "וחי בהם"^{כב} – "וחי בהם" ולא שימות בהם"^{כט}. מה הפירוש? הפירוש הפשוט, שכאשר אדם מקיים מצוות הוא זוכה לחיים – חיים גם בעולם הזה, ועוד יותר בעולם הבא, "וחי בהם". גם הפשט הפשוט הוא שה' רוצה שבקיום המצוות שלנו נמשיך לחיות, בפשטות, חיים ארוכים וטובים מכח המצוות. אבל יש פירוש פנימי בחסידות, ש"וחי בהם" היינו שכאשר האדם מקיים מצוות ה' – הוא צריך לקיים את המצוה עם חיות.

"חיות פנימי" היינו הרגשה שאני עומד מול ה' פנים בפנים, אחד שעומד אחור באחור עם הקב"ה הוא בחינת מת ואחד שעומד פנים בפנים עם הקב"ה הוא בחינת חי. אז, בזכות שאני מרגיש את עצמי עומד פנים בפנים עם אבינו שבשמים – אם אני הכלה זהו החתן שלי ואני עומדת מולו בפנים בפנים – אני מתמלא "חיות פנימי", חיות של פנימי, חיות של פנים בפנים. שוב, על התחושה הזו כתוב "וחי בהם" ולא שימות בהם" – את המצוות צריך לקיים עם חיות, אחרת הן בחינת מת, ומצוה מתה "לא פרחא לעילא"^ל, לא עולה למעלה אלא נשארת למטה. בדבר חי יש יראה ואהבה, יש רגש חי. צריך לחפש את הלב החי – "לב ישראל חי" אומר הבעל שם טוב^{לא} – המתגלה באמצעות הניצוץ של ה'. לשם כך ה' נתן לנו מצוות, ליהודי יש 'חוש' בקיום מצוות. שוב, הווארט שיצחק אבינו חפר בארות, שהיתה לו הדרך החדשה שלו והוא חי בה. הביטוי "חיות פנימי" שוה בגימטריא חכמה-

בינה דעת. כתוב בכתבי האריז"ל שסתם חיות
 כח ויקרא יח, ה.
 כט יומא פה, ב.
 ל תקו"ז (כה, ב).
 לא הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קסט.

בעבר האחד והוא מחדש משהו לגמרי אחרת מכולם^כ. הוא מאמין בא-ל אחד, עובד א-ל אחד, מפרסם את שמו של א-ל אחד, מקיים את המצוות של א-ל אחד, במיוחד מצוות מילה שהוא קיים בפרהסיא כדי להראות לכל העולם שהוא מקיים את מצוות ה' אחד^{כד}. אף אחד לא הכיר את ה', היה "אלהי השמים"^{כב} לפני אברהם אבינו, ואברהם מפרסם את שמו כדי שיהיה "אלהי הארץ"^{כג}. לכן הוא ודאי "אב". אבל גם יצחק הוא "אב" וגם יעקב הוא "אב". שוב, כתוב ש"אב" הוא אחד שמתחיל דרך חדשה בעבודת ה'. "אין קורין אבות אלא לשלשה – אברהם, יצחק ויעקב"^{כז}. כשקוראים את הפרשיות האלה בתורה – חומש בראשית נקרא "ספר הישר"^{כח}, מספר את סיפורי הישרים^כ, שנלמד ללכת בדרכי האבות – קודם כל צריך להבין את החידוש של כל אחד מהאבות. חידוש דרך כזה לא היה אחר כך. כמה שיש צדיקים גדולים, כמו יוסף ויהודה, הבנים של יעקב – הם לא חדשו דרך חדשה ממש בעבודת ה', לכן לא קוראים להם אבות.

כשקוראים את חומש בראשית קודם כל צריך להבין את החידוש של כל אחד מהאבות

"חיות פנימי"

מתי הדרך החדשה באמת מצליחה לפעול את הפעולה, שגם עולה לרצון כמו קרבן שעושה ריח ניחוח, נחת רוח לקב"ה^{כז}? מתי הקב"ה אוהב את הדרך החדשה שמישהו סולל בחיים שלו?

- כ בראשית רבה מב, ח.
 כא שם מז, ט.
 כב בראשית כד, ז.
 כג שם פסוק ד. ראה רש"י על פסוק ז.
 כד ברכות טז, ב.
 כה יהושע י, יג.
 כו בראשית רבה ו, ט.
 כז ספרי פרשת שלח פ"א. ובכ"מ.

אם רק היינו

מקיימים את המצוות עם חיות במצב של גאולה, כבר משיח

'חוש' בקיום מצוות מעשיות, 'חוש' ב"נעשה ונשמע"^{לח}. הוא מקבל חיות ושמחה – ואפשר אפילו לומר את המלה סיפוק, סיפוק נפשי אמתי – מלקיים את רצון ה', כי הוא מאמין בה', מאמין בתורה. שוב, הוא עומד פנים בפנים, לא מת, הוא חי, לייבדק.

"סתמום פלשתים" – חיקוי חיצוני

כתוב^ל ווארט מאד יפה ועמוק:

הפלשתים ראו שאברהם אבינו מצליח מאד בחיים שלו – בעיקר ראו שהוא מצליח בגשמיות, וגם היתה אפילו הבנה שהוא מצליח גם ברוחניות, עד כמה שהם יכולים להשיג מהי רוחניות. לכן, כך כתוב, אחרי שאברהם מת הפלשתים עצמם רצו ללכת בדרך שסלל אברהם אבינו, וגם להצליח בחיים כמו שהוא הצליח. אבל מה? כשהם ניסו לחקות – זה היה רק חיקוי. יש ווארט מאד חשוב של הבעל שם טוב, בתחלת כתר שם טוב^{לט}, ש"הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם"^מ – למה לא עלתה בידם? כי הם חיקו אותו. אסור לחקות צדיק – צריך ללמוד ממנו, אבל לא לחקות אותו מתוך מחשבה שאני יכול לעשות כמוהו. אם אני רק מחקה אותו, כמו שהפלשתים ניסו לעשות לאברהם אבינו – 'ראיתי ככה, כמו שהרבי עושה גם אני עושה' – החיקוי הוא בלי ה"חיות פנימי" של הרבי. הרבי עשה את זה חי ואתה עושה את זה מת. אם ככה, המעשה לא פועל את הפעולה בכלל. הוא אומר שזהו פירוש "סתמום פלשתים", שעל ידי שהלכו בדרך אברהם, אבל רק בחיקוי, לא כמו אברהם באמת – הם סתמו את הדרך. יש איזו דרך בעבודת ה', איך לעבוד את ה' – אם העבודה חיה הבאר פתוחה, היא נובעת שפע מתתא לעילא, מעלה מ"נ בלשון הקבלה.

היינו המשכת מוחין. לא מובן מאליו, לא יודעים שהתכלית של חב"ד היא המשכת חיות ללב, התכל'ס היא הלב, "רחמנא ליבא בעי"^{נב}. צריך להרגיש חיות, שאני עומד מול ה' והמצוה מחיה אותי. אם מקיימים את המצוה

בלי חיות פנימית, בלי התלהבות אמיתית, בלי הרגשה שאני עומד מול ה' פנים בפנים – אם המצוה לא מחיה אותי, לא א'מחיה לקיים מצוות – העבודה לא שווה באמת.

לדאבונו, בגלות שלנו, אנחנו עדיין ממשיכים לקיים מצוות בתור "ציונים"^{נג} – רק ציון, סימן בעלמא, למצוה כמו שבאמת צריך לקיים אותה, "מצוות רצונך"^{נד} שתהיה רק בבנין הבית השלישי והנצחי^{נז}. אנחנו מקיימים מצוות, מניחים תפילין, נותנים צדקה, אבל לא תמיד עושים זאת עם חיות פנימית. עושים זאת כמו מת, לא כמו חי, וזהו סימן של גלות. אם רק היינו מקיימים את המצוות עם חיות אמיתית – שמחה ותענוג וצחוק של יצחק אבינו, כמו שנסביר – היינו כבר במצב של גאולה, כבר משיח. משיח אותיות ישמח – הוא שמח ומשמח. במה הוא משמח? בכך שהוא מקיים את רצון ה', בכך שה' נתן לו הזדמנות לקיים תריג מצוות – "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנאמר 'הוי' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר'^{ה"ל}.

שוב, אברהם אבינו מקיים את המצוות עם חיות פנימי, עם חב"ד, אבל התכלית היא לא החב"ד – חב"ד הן אמצעי להמשיך חיות לתוך הלב, זו התכל'ס, תוך כדי קיום מצוות ה' למעשה, מצוות מעשיות. שוב, ליהודי יש

לכ זהר ח"ג רפא, ב. ראה סנהדרין קו, ב.

לג ירמיה לא, כ. רמב"ן ויקרא יח, כה ודברים יא, יח.

לד נוסח מוסף לר"ח ומועדים.

לה זהר ח"ג רכא, א.

לו ישעיה מב, כא.

לז אבות פ"ו מ"ג.

לח שמות כד, ז.

לט כש"ט (קה"ת) אות ד.

מ ברכות לה, ב.

הוא אהבה ויצחק הוא שמחה^{מג} וכיף, שהכל יהיה בכיף, אבל כיף פנימי – הפנימיות היא המוחין, החב"ד. עכשיו הוא מתחיל את הדרך החדשה שלו, במקום חדש. כנראה שצריך להרחיק מקום בשביל להתחיל את הדרך החדשה של הדור החדש.

שלוש בארות – התהליך בדרך חדשה

אבל מה קורה אז? זה עיקר עומק הווארט פה: כשאדם מתחיל לסלול דרך חדשה בחיים, מטבע הדברים – אם התהליך אמתי – הוא לא יכול להיות בטוח במאה אחוז שהוא הולך בדרך הנכונה. איך מחדשים משהו? איך אני יכול לחדש משהו שהוא לא כמו אבא שלי, לא כמו הרבי שלי, הרבי של הדור הקודם? איך אני נועז לחדש משהו בכלל?! לכן, כתוב שיש למי שמחדש התלבטות והתחבטות פנימית בנפש. בתוך הנפש שלו גופא הוא בוחן – האם מה שאני עושה נכון או לא נכון? אם אין לו את ההתחבטות הנפשית הפנימית הזו – זה ודאי לא נכון! זו הבאר הראשונה שהוא חופר בתחלת הדרך שלו, "עשק". הוא מסביר שהעסק הוא לאו דווקא העסק החיצוני עם הרועים, אלא עסק מינייה וביה – יש לו עסק פנימי בבטן שלו, בקישקע שלו, הוא לא יכול להיות שלם ולדעת שהוא הולך בדרך הנכונה, כי יש כאן משהו חדש, דרך חדשה. אחר כך, אחרי זמן, הוא עובר את החויה הלא נעימה של ה"עשק", עסק בתוך עצמו, ומגיע לעוד באר – "באר אחרת". כאן הוא כבר שלם, ברור לו שהדרך שלו מוצאת חן בעיני ה'. כל אחד צריך לרצות למצוא חן בעיני ה', לעשות לו נחת רוח. בהתחלה הוא לא בטוח שהוא מוצא חן בעיני ה' בדרך החדשה שלו, אבל עובר זמן והוא כן מרגיש בטחון – חן הוא גם בטחון, **בטחון** אותיות "**חן טוב**"^{מד} – ש'כן, הדרך הזו טובה בעיני ה', עליתי על משהו מוצלח'. למה

אבל אם אתה עושה את העבודה הזו "מצות אנשים מלמדה"^{מא}, בחיצוניות, בחיקוי – אתה סותם את הדרך רחמנא ליצלן. ככה מפרשים את "סתמום פלשתים".

חידוש הדרך הקודמת וסלילת דרך חדשה

בגלל ה"סתמום פלשתים", לפני שיצחק אבינו עזוב את המקום – הוא צריך לכבד את אבא שלו, שהדרך שלו לא תהיה שתומה. לכן הוא חוזר וחופר, מחדש, את בארות אביו. מה הפירוש לפי ההסבר ל"סתמום פלשתים"? הוא מכניס שוב חיות בדרך של אבא שלו. הוא מגלה שאפשר ללכת בדרך הזו עם חיות, שזו לא דרך מיושנת, שכבר לא רלוונטית לדור שלנו. הדרך של הדור הקודם, של הצדיק־הרבי של הדור הקודם, היא עדיין לגמרי רלוונטית ואפשר להחיות אותה.

ככה מפרשים את הסיפור שלפני שהוא עזוב, לפני שהוא מתחיל לסלול את הדרך העצמאית שלו, הדרך החדשה, הוא חופר את הבארות של אביו. הוא כעת סולל דרך חדשה, אך לפני כן – הוא לא יכול להשאיר שתומה את הדרך ש"סתמום פלשתים", הפכו את דרך אביו ל"מצות אנשים מלומדה". הוא לא יכול להשאיר ככה, לא מכובד לאבא שלו – אז קודם כל הוא מחיה מחדש את הדרך של אבא שלו, של הדור הקודם. אחר כך הוא הולך ומתחיל את העבודה העצמאית, המיוחדת, ששייכת לו.

שוב, אפשר לחשוב שעיקר העבודה של יצחק הוא יראת ה', "פחד יצחק"^{מב}, אבל באמת עיקר העבודה שלו הוא צחוק – יצחק לשון צחוק, שמחה, תענוג וצחוק בעבודת ה'. אברהם

הדרך של הדור הקודם, של הצדיק־הרבי של הדור הקודם, היא עדיין לגמרי רלוונטית ואפשר להחיות אותה

מג זהר ח"א קלה, א ואילך. שיעור שבת כ"ב כסלו תשפ"ב. מד משלי כב, א. ראה בן יהודע ביצה טז, א ועוד.

מא ישעיה כט, יג. מב בראשית לא, מב.

ש"אב" הוא מי שיש לו "דרך חדשה". כמה שוה "דרך חדשה"? ישראל. כתוב בחז"ל^מ שכל אחד מהאבות נקרא ישראל – לא רק יעקב, אלא גם אברהם וגם יצחק. למה? כי כל הגדר של אב הוא שיש לו "דרך חדשה". יצחק לגמרי-לגמרי קשור בפנימיות לאבא שלו, ויעקב אבינו גם לסבא שלו, ובכל אופן יש לו דרך חדשה. הוא יודע שלשם כך ה' שם אותי בעולם, בשביל לחדש את הדרך החדשה לטובת כולם.

ב. מרכבת המהפכות אנשים נשים וטף גרים – אברהם יצחק יעקב דוד

אנחנו בשנת "הקהל" – "הקהל את העם האנשים הנשים והטף וגרך אשר בשעריך"^מ, צריך להקהיל את כולם יחד. כל פעם שעושים כינוס של הרבה יהודים ביחד, הרבי אומר^ח שצריך לחשוב על המשמעות של השנה הזו ולקיים אותה בפועל.

שוב, כתוב בתורה ש"הקהל" היינו אנשים, נשים וטף, ואחר כך גם גרים. אחד הפירושים^ט שהם גופא כנגד אברהם, יצחק ויעקב, ואחר כך גם דוד – מרכבה שלמה. לפי זה, את האנשים מקהיל אברהם אבינו, את הנשים מקהיל יצחק אבינו, את הטף מקהיל יעקב אבינו ואת הגרים מקהיל דוד המלך – "דוד מלך ישראל חי וקים"^י.
נשמע חידוש – מה אמרתי עכשיו?

יצחק – הבנה בנשים

נתחיל מיצחק, היות שהפרשה שלנו מדברת עליו: למה אמרתי שיצחק מקהיל את "קהל נשים" (נשים הן קהל'עם בפני עצמו^{יא})? כי

מה שעליתי עליו מוצלח? כי הוא מתאים לשרש הנשמה שלי. אני צריך לעבוד לפי שרש הנשמה שלי, לא לפי שרש הנשמה של אחר, אפילו לא של אבא, הגם שהוא אב אמת.

אבל ברגע שהאדם מגיע לאיזו שלמות פנימית, שלא מתעסק בתוך עצמו, ששלם עם עצמו – דווקא הרגשת השלמות שלו מעוררת התנגדות מהחוץ. אז מתחילים להלחם אתו, אז באים המתנגדים האמתיים ומתחילים לתת לו סטירות מכל צד ומכל פנה. זהו הסדר, קודם יש לו את ה"עשק" הפנימי, חייב להיות כך, וכשעובדים את השלב של ה"עשק" הפנימי מתחילה ההתנגדות האמתית מבחוץ, "שטנה". אז צריך להעתיק משם, כמו יצחק אבינו, להגיע לעתיק – מדרגה נבדלת, שאתה מתעלה, אתה לא נלחם. מתנגדים? אתה עולה לעתיק. כשאתה עולה לעתיק שם הכל טוב, הכל תענוג, ובזכות העליה הזו מתקיים "עתה הרחיב הוי' לנו ופרינו בארץ". כאשר שם, בעתיק, יצחק חופר עוד באר אחרת – לא רבים איתו. בסוף יש איזה שלב שמפסיקים המתנגדים לריב איתו – "ברצות הוי' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו"^{יב}. אז הוא אומר שהגענו לתכל'ס האמתית, "הרחיב הוי' לנו ופרינו בארץ".

דרך חדשה – סוד ישראל

כל המהלך הזה הוא פירוש יפהפה ופירוש אמתי – כשקוראים ומתבוננים בו מרגישים שזוהו פירוש מאד אמתי – בדרך החדשה של יצחק אבינו בחפירת הבארות שלו. שוב, קודם, דבר ראשון, עליו לחזור ולחפור את הבארות של אבא – להחיות מחדש את הדרך של אבא, שהפלשתים סתמו בכך שרצו ללכת בדרך אבא, אבל בבחינת מת, לא בבחינת חי. זהו הדבר הראשון, ואחריו אתה הולך משם. כל הזמן בוערת בפנים הדרך החדשה שלך.

הביטוי בכל התורה הזו הוא "דרך חדשה",

מו בראשית רבה סג, ג.

מז דברים לא, יב.

מח שיחת י"ג תשרי תשמ"ח.

מט שיעור הקהל תשע"ו (וראה אמרי אמת וילך תרע"ה).

נ ר"ה כה, א.

נא שבת סב, א.

מה משל טז, ז.

יצחק, היא הטבע הנשי המתוקן – לכן יצחק הוא מי שמבין בו באמת.

"יצחק מצחק" – לימוד חסידות משותף

ב"שני", שקראנו היום בחת"ת, אבימלך מסתכל בעד החלון ורואה "והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו"¹⁰. רש"י כותב שהוא ראה אותו משמש מטתו. נשאלת השאלה, אצל כולם¹¹, איך יכול להיות שהוא רואה את היחוד, הזיווג, בין יצחק לרבקה?! אנחנו נפרש זאת יותר בדרך של ווארט חסידי: כשאבימלך ראה את "יצחק מצחק את רבקה אשתו" הוא ראה שהוא לומד איתה מאמר חסידות.

את זה צריך לקחת ללב! יצחק אבינו התעסק במה שאנחנו קוראים¹² "המהפכה השלישית", תורה לנשים. היות שהוא מבין את האשה – הוא רוצה לתת לה ללמוד את כל התורה כולה. לא כמו שמקובל שלא לומדים תורה עם נשים. אדרבא, יצחק מבין שיש לה חוש מאד עמוק, יותר עמוק ממנו, בלהבין דברים ולהסיק את המסקנות הנכונות – כמו שהיה בהמשך הסיפורים שלהם. מהו הצחוק האמיתי? ללמוד עם אשתך מאמר חסידות, של הרבי הרש"ב, של רבי אייזיק מהומיל – ככה הם היו עושים. כנראה שכל יום היתה להם קביעות, חברותא, של ללמוד חסידות ביחד – אין צחוק יותר מזה. זהו הפירוש שלנו ל"יצחק מצחק". שוב, היכולת שלו לצחק את רבקה אשתו, עם מאמר חסידות עמוק, היא בזכות זה שב-37 השנים הראשונות של החיים שלו הוא היה בחינת נוקבא.

יעקב – הבנה בטף

יעקב אבינו הוא מבין בטף. למה? כי כתוב שהוא קטן – "מי יקום יעקב כי קטן הוא"¹³.

כתוב¹⁴ שעד גיל 37, עד העקדה, יצחק אבינו היה נשמה דנוקבא. היה לו גוף של זכר, אבל בנשמה-בפנימיות הוא היה נקבה – ילד של שרה אמנו. בעקדה, כשהוא מסר את הנפש, כל המהות הראשונה שלו עלתה למעלה, הסתלקה, ואז הוא ירד בחזרה עם נשמה חדשה של דכורא. מיד אז, באותו פרק, נולדה בת-הזוג שלו, רבקה אמנו – הוא חכה לה שלש שנים, עד שהיא ראויה להתחתן, ונשא אותה לאשה¹⁵.

מה קרה עם 37 השנים הראשונות שלו (הבל שנים, יחידה שנים)? האם הן לגמרי נשכחו ממנו, נעלמו מהתודעה-מהמודעות שלו? ודאי שלא! הוא זוכר היטב. אף על פי שהוא עלה לגן עדן וירד מחדש, כבריה חדשה, עדיין נשאר הרשימו של 37 השנים שהוא היה בחינת אשה. בשביל מה זה טוב? למה הוא צריך את השלב הזה? למה ההשגחה הפרטית של הקב"ה סובבה את העניינים ככה שהוא יולד נקבה, אשה, וגם אחרי שיהפוך לזכר ישאר עם הרשימו של הנקבה? פשוט מאד, בשביל שיבין היטב את הטבע הנשי ויזדהה איתו – כדי שיוכל להקהיל את הנשים בשנת הקהל, עכשיו.

עכשיו יצחק הוא זכר, אבל הוא עדיין מבין וחש מה זה להיות אשה – בדרגה שאברהם לא מבין וגם יעקב לא מבין. על "את הנפש אשר עשו בחרף"¹⁶ מסבירים חז"ל¹⁷ שאברהם היה מגייר את האנשים (ושרה את הנשים). הוא מגייר את האנשים כי הוא מבין באנשים – אם אתה מגייר מישהו סימן שיש לך הודהות אתו, הבנה משותפת, שפה משותפת. אברהם הבין טוב את האנשים והזדהה אתם. כמה שהוא מהעבר האחד וכל העולם כולו מהעבר השני, הוא הבין באנשי הדור שלו, בגברים – לכן הוא יכול לקרב אותם. שוב, יצחק מבין בנשים – הוא מבין בטבע של העלאת מ"נ. ה"באר מים חיים", הבחינה של

נב לקו"ת (האריז"ל) פרשת וירא.

נג רש"י לבראשית כה, כ.

נד בראשית יב, ה.

נה הובא ברש"י שם.

נו בראשית כו, ח.

נד משכיל לדוד, הטור הארוך ועוד.

נח החל מהתנועות כ"ד טבת ע"ה.

נט עמוס ז, יב.

אם אתה מגייר מישהו סימן שיש לך הזדהות אתו, הבנה משותפת, שפה משותפת

הרשימו הזה, שהוא בעצמו לא מיוחס לגמרי לעם ישראל, אלא עם "קופה של שרצים" ביחוס לרות המואביה, נותן לו את הכח להזדהות עם הגר, להרגיש אותו ולרצות לקרב אותו.

מרכבת המהפכות

אם כן, יש לנו פירוש חדש ויפהפה לגבי ארבע המהפכות:

המהפכה הראשונה – כתיבת התורה שבעל פה – היא מהפכה של חינוך. כתיבת התורה שבעל פה היתה אסורה עד כה^ט. בשביל מה היה מותר לכתוב אותה? "עת לעשות להוי' הפרו תורתך"^י – בשביל מי? בשביל הקטנים בעם ישראל, כדי לחנך את הילדים. גם אנשים גדולים יכולים להיות קטנים. הגענו לדור כזה שלא מסוגל לזכור בעל פה וללמוד הכל בעל פה, הוא צריך דברים כתובים לפניו, שיכול לשנן מתוך הכתב. המהפכה הראשונה מתאימה ל"יעקב איש תם אהלים"^{יא}. מה הוא עושה כשהוא קטן? יושב באהלו של שם ובאהלו של עבר ולומד תורה^{יב} – לכן הוא עמוד התורה ולכן המהפכה הראשונה מתייחסת אליו.

בשביל מי המהפכה השנייה? תלמידי חכמים שראויים לשבת בכולל וצריך לפרנס אותם. הרמב"ם – ששייך לפאה השמאלית של אדם הראשון^{יג}, יש לו בחינת דין ושמאל – אומר^{יד} שחילול השם לתת להם שכה. צריכים ללמוד תורה לשמה, בלי פרנסה, לא לקבל מלגה בכולל. אבל מי ששייך לאברהם אבינו, שמדתו חסד, מפרגן – הוא מלמד זכות, שחייבים לפרנס את הלומדים, "עת לעשות להוי' הפרו תורתך". זו

אברהם אבינו, "האדם הגדול בענקים"^{טו}, מבין בגדולים – אבל יעקב הקטן מבין בקטנים. גם לפי פשט, מה עיקר עבודת יעקב? מה עיקר הצער של יעקב, בלשון חז"ל^{טז}? צער גידול בנים.

הוא היה צריך להתעסק חזק בחינוך – יש לו הרבה ילדים ויש לו נכדים, "בני בנים הרי הם כבנים"^{טז}, והוא חָנַךְ אותם שכולם ילכו בדרך הישרה, "מטתו שלמה"^{טז}. זהו עיקר עבודת החיים שלו, לבנות את בית ישראל על ידי שמתייחס לילדים ומחנך אותם. הנכד הראשון שלו, הבכור של ראובן, נקרא חנוך – כי סבו מסר את הנפש לחנך. למה הוא מחנך קטנים? כי הוא עצמו קטן. אמרנו שאתה מתעסק בשליחות עם מי שאתה מזדהה עמו כי אתה כמוהו. מלמד בחידוד, שמלמד ילדים קטנים, צריך להזדהות עם הילדים, לזכור שהוא גם ילד – היה ילד ועדיין ילד. לא חושבים על זה ככה, אבל זהו הענין של יעקב אבינו – הוא קטן והוא מבין בקטנים, מבין בטף. הוא מטופל^{טז}, וכתוב^{טז} שטפול – שהרבה ילדים באחריות שלך – הוא מלשון טף.

דוד – הבנה בגרים

אם כן, מה אמרנו עכשיו? שאברהם אבינו מבין באנשים, לכן הוא מקהיל אותם; יצחק אבינו מבין בנשים, לכן הוא יכול להקקהיל אותן בשנת הקהיל; ויעקב אבינו מבין בטף, בחינוך, לכן הוא יכול להקקהיל את הטף. מי מבין בגרים? דוד המלך. למה? הוא מלך בזכות ה"קופה של שרצים" שמונחת מאחוריו^{טז}, שהיא היחוס שלו^{טז} – שהוא מיוחס לרות המואביה, גיורת. שוב, הרושם,

ס י' הושע יד, טו. בראשית רבה יד, ו.

סא שבת פט, ב.

סב יבמות סב, ב.

סג שה"ש רבה ג, ח ובכ"ד.

סד ראה ויקרא רבה ל, י.

סה ראה תענית טז, א וברש"י.

סו ראה יומא כב, ב.

סז ראה רש"י שם.

סח גיטין ס, ב.

סט תהלים קיט, קכו.

ע בראשית כה, כז.

עא רש"י שם.

עב שער הגלגולים הקדמה לו.

עג רמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ג ה"י.

עכשיו, מי מנחה ומוביל את המהפכה השלישית?
יצחק אבינו.

בסוף, את המהפכה הרביעית, "אור לגוים",
מוביל "דוד מלך ישראל חי וקים".

אם כן, הרווחנו הסבר שלם, הקבלה חדשה,
לגבי ארבע המהפכות.

שנוכה לחפור כל אחד מסילות, כל אחד צריך
לסלול את הדרך שלו, בהתחלה יהיה לו עשק
בתוכו, אחר כך שטנה בחוץ ובסוף יגיע לרחובות.

דעת הבית יוסף, שאומר^{טז} שמנהג עם ישראל
לא כמו הרמב"ם – זו המהפכה השנייה, לפרנס
תלמידי חכמים, לפרנס אנשים שרוצים ללמוד
תורה ועתידיים בעזרת ה' להיות מורי הוראה
בעם ישראל.

אחר כך באה המהפכה השלישית, תורה
לנשים, בלי הגבלות. החידוש של כל מהפכה
הוא שהיא כבר בלי הגבלות. לפי מה שאמרנו

עד ב"י"ד סימן רמו ד"ה "ומ"ש כל המשים".

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ עבודת יצחק היא חפירת בארות – העלאת מ"נ מלמטה למעלה.
- ◆ בעבודה שאינה עצמית לאדם יכולים לשלוט החיצונים אך בעבודה העצמית אין אחיזה לחיצונים.
- ◆ כדי לפרות ולרבות צריך להגיע למרחב העצמי בדרך של "מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה".
- ◆ "אב" סולל דרך חדשה בעבודת ה'.
- ◆ כדי ללמוד מדרכי האבות ב"ספר הישר" צריך קודם כל לדעת את החידוש של כל אחד.
- ◆ בכל עבודת ה' צריך "חיות פנימי" – התלהבות, חשק ועמידה פנים בפנים מול ה'.
- ◆ מצוות צריך לקיים בחיות – "וחי בהם' ולא שימות בהם".
- ◆ "חיות פנימי" היינו המשכת חכמה-בינה-דעת ללב, שהוא התכלית.
- ◆ בגלות המצוות מתות ("הציבי לך ציונים") ובגאולה המצוות חיות ("כמצות רצונך").
- ◆ חיקוי הוא פעולה מתה הסותמת את הבארות.
- ◆ לפני סלילת דרך חדשה בעבודת ה' יש להראות שדרך הדור הקודם עדיין חיה ורלוונטית.
- ◆ עיקר עבודת יצחק הוא שמחה ותענוג בעבודת ה'.
- ◆ בראשית הדרך החדשה בעבודת ה' יש לבטים פנימיים לגביה.
- ◆ על כל אדם לעבוד את ה' לפי שרש נשמתו דווקא (ואפילו לא לפי שרש נשמת אביו).
- ◆ דווקא כשהאדם מזדהה בבטחון עם דרכו החדשה מתעוררת עליו התנגדות.
- ◆ כל אחד מהאבות נקרא **ישראל** משום שהוא סולל "דרך חדשה" בעבודת ה'.
- ◆ יצחק נולד כ"נשמה דנוקבא" כדי שיוכל להבין נשים גם לאחר שיהפוך ל"נשמה דכורא".
- ◆ "יצחק מצחק את רבקה אשתו" בלימוד חסידות מעמיק משותף.
- ◆ כל אחד מגייר-מקהיל את מי שהוא מבין אותו ומזדהה עמו.
- ◆ אברהם, "הגדול בענקים", מקהיל את הגדולים ויעקב "הקטן" את הקטנים.
- ◆ על מחנך ילדים לזכור את עצמו כילד ולהרגיש שהוא עדיין ילד.
- ◆ ארבע המהפכות בסוד הקהל: המהפכה הראשונה היא לטובת הטף, השנייה לטובת האנשים, השלישית לטובת הנשים והרביעית לטובת הגרים.

שיעור

כינוס ילדים יום ה־חן – יום הולדת ע"ח

חן האמונה

קיצור מהלך השיעור

ביום הולדתו התוועד הרב עם ילדי תלמוד־תורה "תורת חיים" מירושלים והסביר להם **סודות־עבודה** עמוקים השייכים ליום ה־חן של השנה. יש תענוג מיוחד בלימוד דברי החסידות **העמוקים ביותר** כפי שהם נאמרים **בלשון פשוטה** לילדי ישראל בדור הגאולה – אשרי הזוכה לכך!

ה־58 מראש השנה (ל ימים של תשרי ו־כח ימים של חשוון). הדבר שמציין את כל הצדיקים הגדולים הוא מציאת חן בעיני ה' – כתוב "ונח מצא חן בעיני הוי"ח"^ב, אחר כך אברהם אבינו מוצא חן בעיני ה'^ג, יוסף הצדיק^ד, משה רבינו^ה, דוד המלך^ו. אנחנו מתפללים שגם אנחנו נזכה למצוא חן בעיני אלקים ואדם – גם בעיני ה' וגם בעיני כולם.

מציאת חן היא סימן שיש השראת אלקות. זו המטרה של החינוך בכלל – כתוב^א ש־חֲנוּךְ הַיְיָ חֵן־כּוֹ, חן הוי', שעל הפנים של כל ילד יהיה חן

שלום לכל הילדים החמודים, החסידים. שה' יעזור שכולכם תגדלו להיות חסידים, יראי־שמים ולמדנים. שתהיו שלוחים – שכל אחד יהיה שליח להביא את האור של ה' לכל היהודים ולכל העולם.

ביום שהמזל גובר^א יש כח לברך – אז אני מברך את כולם, את כל הילדים וגם את כל הגדולים יותר, שכולנו נזכה לקבל את פני משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

חן הוי'

המיוחד ביום הזה – כפי שאנחנו מציינים כל שנה – שהוא יום ה־חן של השנה, היום

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. כ"ח חשוון תשפ"ג – כפ"ח.

א ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. ועיין קרבן העדה שם ד"ה "היה מעמיד".

ב בראשית ו, ח.

ג ראה בראשית יח, ג (ע"פ שבועות לה, ב).

ד בראשית לט, ד ויכא (ועוד).

ה שמות לג, יב ויז (ועוד).

ו שמואל"א טז, כב (ועוד).

ז אמנות החנוך ח"א פרק 7 ובכ"ד.

אם כן, מה צריך לחשוב כשאומרים 'אני'? כעת נפרש ש'אני' הוא קיצור, נוטריקון, של אמונה בהוי'. יש במלה אמונה א ו-נ. כמו שתיכף נסביר יותר, האות העיקרית של אמונה היא נ. אחרי ה-א וה-נ באמונה יש את ה-י של שם הוי', האות הראשונה-העיקרית. כל פעם שאומרים 'אני' צריך לחשוב שה'אני' היינו שאני מאמין בה' ובתורה, וכח האמונה הוא הכח העליון והכח התחתון בנפש שלי, "אני ראשון ואני אחרון".

פנים ואחור – חן וחסד

איך הרמז הזה נוגע לסוד ה-חן? נעשה כמה גימטריאות פשוטות. אני מקווה שכולם מצטיינים בחכמת החשבון של התורה. כמה שוה אמונה בהוי'? [130]. יפה מאד. כל מלה אפשר לכתוב בבחינת פנים ובבחינת אחור. הפנים של שם הוי' הם י-הו-ה הו-ה ו-ה ה, בגימטריא חן. האחור הוא י-הו-ה הו-ה^ט, בגימטריא חסד.

כלומר, מי שרוצה שם הוי' בשלמות, פנים ואחור, הפנים שלו הם חן והאחור שלו הוא חסד. למה החסד הוא אחור? כי אחור הוא המעשה של ה' בתוך המציאות^ט, בתוך העולם. מה שיהודי פועל במציאות, המצוה של ה', הוא החסד שהוא עושה – עוזר לחבר, נותן צדקה, תמיד חושב איזה מעשה טוב אני יכול לעשות. בחסד שלו הוא מגלה, כביכול, את האחור של ה' – איך שה' משגיח על העולם, על המציאות, מיטיב, כמו שתיכף נסביר יותר. אבל הפנים, עיקר הגילוי של עצם הקדושה של ה', הם החן. ושוב, כמה הם יחד? בדיוק אמונה בהוי', 130, חן וחסד^ד.

עד כאן משהו לחשוב, להתבונן, ולהכניס עמוק בתוך הנפש, שה'אני' של היהודי – שהוא "אני ראשון ואני אחרון" – הוא אמונה בהוי'. למי שיש אמונה בה' יש חן בפנים וחסד במעשים שלו, בפעולה שלו בעולם.

טו ראה זרר ח"א רסז, א.

טז ראה מו"נ ח"א פכ"א.

יז ראה ברית כהנת עולם מאמר "סוכת שלם" פי"א.

של ה', שיראו אותו וימצא חן. איך מוצאים חן על פי פשט? שעושים מעשים טובים, שעושים חסד. "חן" הולך יחד עם "חסד"^ח, הם "מכלול", צידוף מלים שהולכות יחד. יש לכך גם רמז, כמו שמיד נסביר.

מי אני? אמונה בהוי'

הכח הכי עליון בנפש הוא כח אמונה – להאמין בה', להאמין בתורה – והוא גם הכח הכי אחרון של הנפש. בלשון הקבלה והחסידות האמונה היא גם בכתר^ט, שרש האמונה שלנו בה', וגם במלכות, הספירה האחרונה בעשר הספירות – "כתר עליון איהו כתר מלכות"^א. על כך כתוב "אני ראשון ואני אחרון"^ב – ה"אני" האמתי של היהודי הוא היותו מאמין / בה' וה"אני" הזה הוא הכח הראשון, הכח העליון, וגם הכח האחרון בנפש של כל אחד מאתנו. כתוב "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"^ג – ההתחלה מתחברת עם הסוף והסוף עם ההתחלה, כמו עיגול – והכח שמחבר את ההתחלה עם הסוף הוא האמונה.

יש כאן רמז: יש הרבה פירושים בחסידות מה באמת צריך לחשוב כשאומרים 'אני'^ד. כל אחד אומר 'אני', הרבה פעמים ביום, ולפי פשט חושב רק על עצמו. אבל לא טוב לחשוב על עצמך – צריך לחשוב על ה' וגם לחשוב על הזולת.

ח אסתר ב, יז.

ט הנפש פ"ב ובכ"ד.

י קהלת יעקב ערך 'אמונה' ובכ"ד.

יא הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

יב ישעיה מד, ו.

יג ספר יצירה פ"א מ"ז.

יד ראה תולדות יעקב יוסף קרח אות ג; פרי צדיק שופטים

אות י. ועוד.

כל אחד אומר

'אני', הרבה

פעמים ביום, ולפי

פשט חושב רק

על עצמו. אבל

לא טוב לחשוב

על עצמך – צריך

לחשוב על ה' וגם

לחשוב על הזולת

עיקר האמונה שלנו בה' בא לידי ביטוי באמונה בהשגחה פרטית

הכי קטן נוגע לכללות כוונת הבריאה. ה' ברא את כל העולם בשביל שתהיה לו יתברך דירה בתחתונים^{כב}, שה' יתגלה בעולם, ומימוש כוונת ה' תלוי בכל דבר

הכי קטן שקורה בעולם. כלומר, מה שקורה נוגע לא רק למי שקורה לו – אם קורה לי נוגע לי – אלא שכל מה שקורה לי נוגע להבאת תכלית הכוונה של בריאת העולם. כלומר, כל הריבוי המופלג של דברים – אינסוף דברים קורים – קשור ומתחבר יחד. אי אפשר לוותר על הדבר הכי קטן, והכל יחד מגלה את האחדות הפשוטה של ה' למטה, בעולם שלנו – גילוי שנקרא דירה בתחתונים. זהו החידוש של "היום יום" של היום.

חן – חכמה ואמונה

שתי הבחינות האלה של השגחה פרטית נתפסות באופן שונה: את הבחינה הראשונה – שכל מה שה' עושה הוא טוב – אפשר לראות. ליהודי יש עינים טובות, צריך לראות את הנולד, שמכל דבר יצא משהו טוב שה' עושה. הבחינה השנייה – שהדבר הכי קטן, כמו שאני מזיז את האצבע, הוא חיוני, חשוב ועיקרי כדי להשלים את כל המטרה שה' ברא את העולם, מאז ששת ימי בראשית, תכלית כוונת הבריאה – נתפסת רק באמונה. איני יכול לראות זאת ממש, אלא רק להאמין באמונה פשוטה. כמו שאמרנו, יש ריבוי אין סוף של דברים שקורים בעולם והכל בשביל מטרה אחת – לגלות שה' אחד. ריבוי ואחדות הם שני הפכים, והחיבור שלהם נקרא נשיאת הפכים. התפיסה שהריבוי הוא בשביל הגילוי של האחדות הפשוטה היא אמונה פשוטה. כתוב בחסידות^{כג} שהאותיות ח ון של חן,

שתי בחינות בהשגחה פרטית

קעת נלך הלאה. נפתח את "היום יום" של היום. מה שהרבי כתב ב"היום יום" מתאים בדיוק

ליום בו הוא כתב. ב"היום יום" של כ"ח חשוון, יום ה'חן של השנה, מביא הרבי את דברי הרבי הקודם שמביא בשם הבעל שם טוב הקדוש, מייסד החסידות, שעיקר האמונה שלנו בה' בא לידי ביטוי באמונה בהשגחה פרטית, אמונה שה' נמצא אתנו בעולם, וכל דבר שקורה אתנו וקורה בעולם בכלל – הדבר הכי פשוט שקורה בעולם, איזו נמלה שעולה על עלה^{כד} – הוא בהשגחה עליונה, יש בו כוונה של ה'.

השגחה עליונה אומרת שיש בכל דבר חיות מה' וגם שיש בו טוב – ה' הוא טוב וכל מה שהוא עושה הוא טוב. צריך לראות את הטוב, להבחין בטוב, לראות השגחה פרטית. לפעמים יש דברים שנדמה לי שאינם טובים, אבל מי שיש לו עינים פקוחות, "איזהו חכם הרואה את הנולד"^{כו}, יראה שיצא מהם טוב, טוב גם לפרט. כואבת לך האצבע? זה למטרה טובה, להוסיף לך חיות. הדוגמה המפורסמת לכך בחז"ל היא רבי עקיבא, שמאמין ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"^{כז} – "החכם הרואה את הנולד" רואה איך יצא מזה דבר טוב (כאשר מהאמונה של רבי עקיבא באים לראיה הבהירה של רבו, נחום איש גמזו, ש"גם זו לטובה"^{כח}).

עד כאן המושג השגחה פרטית כמו שאנחנו מכירים, אבל ב"היום יום" נוסף חידוש חשוב – שבהשגחה פרטית יש שתי בחינות, והבעל שם טוב הוסיף עוד ממד בהשגחה פרטית: לא רק שה' משגיח על הדבר הכי קטן שקורה בעולם, על הנמלה ועל העלה, מחיה את הכל ודואג שכל דבר יהיה טוב, אלא עוד יותר – הדבר

יח ראה גם סה"מ קונטרסים ח"ב עמ' רעט. ובכ"מ.
יט תמיד לב, א.
כ ברכות ס, ב.
כא תענית כא, א. וראה לקו"ש ח"ב תבוא ד"ז.

כב תנחומא נשא טז.
כג ראה לקו"מ א (וראה גם נחת השלחן או"ח סימן ח' כה, תולדות אהרן קדושים ד"ה "או יבואר קדושים תהיו" הב' ועוד).

בחינוך הטוב שמקבלים עכשיו, חינוך לתורה וחסידות כמו שמקבלים כאן הילדים. כמו שהרבי אומר לפקוח את העינים ולראות משיח^כ, המסר של היום הוא שדבר ראשון, ה־ח של ה־חן, צריך לפקוח את העינים ולראות בכל דבר שקורה בעולם שה' עושה אתו ושהוא טוב, הכי טוב. כאשר אני יודע זאת – הדבר גם יתגלה בטוב הנראה והנגלה^{כז}. דבר שני, אמונה, ה־חן הפשוטה של ה־חן – לדעת שכל רגע, כל נשימה, כל מה שקורה, הוא באמת בשביל "להביא לימות המשיח"^{כח}, לקדם את המטרה של ה' שהיא משיח וגאולה ותחית המתים, והעיקר "דירה בתחתונים", הגילוי של אחדות הוי', "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{כט}.

ה' יעזור שבזכות היום הזה, ובזכות הכינוס שלנו כאן, שעושים "הקהל" – נזכה לגילוי של משיח, לגילוי של "דירה בתחתונים, ושכלל אחד יהיה חן, הגילוי של חכמה ואמונה.

כו ראה שיחת פרשת ויצא תשנ"ב.
כז תניא אגה"ק יא.
כח ברכות פ"א מ"ה.
כט דברים ו, ד.

הסוד של היום, יום ה־חן, הן חכמה ואמונה^ד. ה־ח היא חכמה – אנחנו חכמים^{כה}, כל יהודי הוא "חכם הרואה את הנולד" של הטוב שיוצא מכל דבר במציאות. ה־חן הפשוטה, כמו שכבר אמרנו, היא אמונה פשוטה – פשוטה שהיא גם למעלה מהחכמה וגם למטה ממנה. האמונה היא הראיה של "אני ראשון ואני אחרון", שנותנת את ההבנה או ההרגשה – למרות שאי אפשר בדיוק להבין – שכל דבר קטן חשוב וחיוני לקידום המטרה האלקית של "דירה בתחתונים", והיא לא תהיה בלעדיו. אם כן, "היום יום" של היום הכי מתאים ליום ה־חן של

השנה, שיש בהשגחה פרטית שתי בחינות. שנוכח לראות את החן של כל ילד. החן תלוי

כד חכמה: אמונה עולה 175 - ח"י אברהם, "ראש כל המאמינים" וגדול החכמים רואי הנולד ("אברם - השכל הנעלם מכל רעיון").
כה ראה דברים ד, ו.

השגחה עליונה

אומרת שיש בכל דבר חיות מה' גם שיש בו טוב - ה' הוא טוב וכל מה שהוא עושה הוא טוב

הלומד על מִנְתְּ לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ החן, בו הצטיינו כל הצדיקים, הוא סימן להשראה אלקית.
- ◆ תכלית החנוך היא שבכל תלמיד יתגלה חן הוי'.
- ◆ באמירת 'אני' יש לכוון – אמונה בהוי'.
- ◆ המאמין בה' זוכה לחן וחסד – חן בפנים, הפנימיות, וחסד האחור, הפעולה במציאות.
- ◆ עיקר האמונה בה' מתבטא בהשגחה פרטית.
- ◆ האמונה בהשגחה פרטית היא אמונה שה' מחיה כל דבר – וממילא כל דבר הוא לטובה.
- ◆ הבעל שם טוב הוסיף ממד לאמונה בהשגחה פרטית: אמונה שכל פרט נוגע לתכלית כוונת הבריאה – "דירה בתחתונים".
- ◆ כל הפרטים מגלים את אחדות ה' בעולם.
- ◆ יש להיות "חכם הרואה את הנולד" הטוב מכל מאורע ולהאמין שהכל נוגע לתכלית הבריאה.
- ◆ חן היינו חכמה ואמונה.

שיעור

בנין החסדים מן הגבורות

"עולם חסד יבנה"

קיצור מהלך השיעור

הרבי ר' בונים מפשיסחא מחדש בפרשתנו כי במובן מסוים **גבורת יצחק** בונה את **החסד של אברהם**. לאור זאת נבנה **פרצוף שלם** של גילוי התופעה הזו בכל עשר הספירות וממילא **בכל כוחות הנפש**. שיעור זה הוא המחשה יפהפיה לכך שה**תבוננות חב"דית** בנקודה הברקה של חידוש – כדרך ספרי החסידות הכללית – מפתחת את הנקודה לפרצוף שלם, הופכת את החידוש ליסוד כללי ומפרטת את גווני **ההשכלה והעבודה** הטמונים בו עד שמצטיירת מתוכו **תמונת עולם שלמה**.

הגבורה, לתכלית החסד, "אברהם הוליד את יצחק". הוא גם נותן לכך דוגמה לכך מיראה שממתיקה דין, שעוד נחזור אליה בהמשך. זהו, כמובן, חידוש לא רק ב'ווארט' בפסוק, אלא בעצם הענין – בדרך כלל אנחנו יודעים ש"בנין המלכות מן הגבורות"¹, אבל הוא מפרש שגם החסד עצמו, הראשית והכלל של כל מדות הלב², נבנה על ידי הגבורה. אפשר לדרוש על החידוש שלו את הפסוק

בנין החסדים מן הגבורות

הרבה דרושי חסידות על תחלת פרשת תולדות, "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"³, עוסקים ביחס בין מדות אברהם ויצחק, החסד והגבורה⁴. כשהרבי ר' שמחה בונים מפרשיסחא פרש את הפסוק⁵ הוא הסביר ש"יצחק בן אברהם" היינו שהגבורה בונה את החסד ושלכתחילה זו מטרת המשכת

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. יום שבת חיי שרה תשפ"ג - כפ"ח.

א בראשית כה, יט.

ב ראה לדוגמה בעש"ט עה"ת ותו"א ריש תולדות.

ג קול שמחה שתי התורות הראשונות בפרשתנו - וראה מדור קול שמחה בגליון.

ד ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; של"ד (תיקון הנוקבא); טעמי המצות פרשת בהעלתך; סדור עם דא"ח ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

ה ראה זהר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; פע"ח שער הה"ס פ"א.

והימין בחוטמא דעתיקא ש"מחד נוקבא חיין ומחד נוקבא חיין דחיין¹⁷). אם כן, רואים כאן באופן מובהק שהשמאל (הגבורה) בונה ומגביר את הימין (החסד).

חכמה: "כלם בחכמה אתברירו"

מה יכול להיות בחכמה? מה החכמה המיוחדת של רבקה אמנו בפרשה? במה שרה גדולה מאברהם בנביאות¹⁸? רבקה יודעת לבחור ביעקב ולדחות את עשו ושרה מורה לאברהם לגרש את ישמעאל, "כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק"¹⁹. בכלל, כתוב²⁰ ששרה חופפת את ראשו של אברהם – הוא רוצה לקרב ולגייד את כולם ושרה מבררת מי גרי-אמת ואת מי ראוי לדחות²¹. על ספירת החכמה כתוב "כלם בחכמה עשית"²² ובוהר מפורש "כלם בחכמה אתברירו"²³ – בספירת החכמה, שהיא ראשית קו הימין, יש כח של בידור בזכות הגבורה דעתיק המלוכשת במוחא-סתימאה דאריך²⁴, שהוא "כח המשכיל", מקור החכמה הגלויה – ברק החכמה נבנה מהגבורה שבמקור החכמה.

בינה: המתקת הדינים

לאיפה שייכת הדוגמה שמביא הרבי ר' בונים, מדברי רבו היהודי הקדוש, "דבזה שאדם מתיירא הוא ממתיק הדבר הזה?" על חיצוניות הבינה כתוב "מינה דינין מתערין"²⁵ אבל איפה המתקת

"עולם חסד יבנה!". יש בחסידות כמה פירושים לפסוק הזה, ולפי החידוש שלו אפשר להוסיף עוד פירוש: "עולם" הוא לשון העלם, כידוע²⁶, וההעלם בא מספירת הגבורה. השם של ספירת הגבורה הוא שם אלהים, שם של הסתרה והעלם על גילוי שם הוי' ב"ה – "כי שמש ומגן הוי' אלהים"²⁷ – וידוע הרמז ש-אלהים עולה כלי הוי', כאשר הכלי גם מעלים על האור שבתוכו. באותו אופן, וביותר הסתרה, עולם בגימטריא כלי אלהים – עוד יותר הסתר והעלם, חויה של "עולם כמנהגו נוהג" שמסתירה אפילו על "אלהים בגימטריא הטבע"²⁸ מצדה עוד רואים שהטבע הוא אלקי. אבל, כפי הפירוש כעת, דווקא "עולם – חסד יבנה", הגבורה של

רואים באופן מובהק שהשמאל (הגבורה) בונה ומגביר את הימין (החסד)

ה"עולם" בונה את החסד. על יסוד הפירוש שלו נעשה כעת התבוננות רחבה, פרצוף שלם של התופעה הזו כפי שהיא מופיעה בכל הספירות:

כתר: התגברות החסדים

על ספירת הכתר כתוב ש"לית שמאלא בהאי עתיקא כולא ימינא"²⁹. לכאורה, אין שם שמאל בכלל, אבל ההסבר הוא ששם צד הגבורה הוא רק מלשון התגברות – השמאל שם הוא התגברות החסדים³⁰ (על דרך שכתוב על השמאל

יד זהר ח"ג קל, ב. טו רש"י על בראשית כא, יב (משמות רבה א, א; תנחומא שמות א). ראה תפארת יהונתן על בראשית ב, כא.

טז בראשית כא, י.

יז ב"ב נח, א.

יח ראה אוה"ת בראשית פרשת חיי שרה קט, ב. וראה עוד רוחו של משיח מאמר "מספד הדדרמון" (ובפרט בהערה ח שם).

יט תהלים קד, כד.

כ הובא בתניא אגה"ק כא בשם הזהר (ראה טעמי המצוות פרשת עקב).

כא ע"ח שיי"ט (אנ"ך) פרקים ח"ט.

כב ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח שיי"ג (אריך אנפין) פ"ח; שם שיי"ד (או"א) פ"ב.

1 ו תהלים פט, ג.

2 ראה לדוגמה שני פירושים שונים במאמר "איתא במדרש תילים" תרנ"ג פ"ב.

3 ח ספר הבהיר אותי.

4 ט תהלים פד, יב.

5 י ע"פ קהלת א, ט. ראה עבודה זרה נד, ב.

6 יא פרדס רמונים שיי"ב, פ"ב; תניא, שנר היחוד והאמונה רפ"ו.

7 יב זהר ח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א; ע"ח ש"ט (שבה"כ) פ"ד; שיי"ב (עתיק) פ"ב.

8 יג ראה ד"ה "אז ישיר" העת"ר פתי"ב; שיחת י"ט כסלו תש"ד פ"ג. ובכ"מ.

בלי הגבורות, שמצמצמות ומחלקות את השפע, הגשם היה שטף מים שמחריב את העולם

עילאה – יראת בשת. בתיקוני זהר כתוב^{כה} ש"בראשית", המתורגם "בחוכמא"^{כז}, אותיות **ירא-בשת**. יראת בשת נלמדת מהפסוק "ובעבור תהיה יראתו על פניכם [סוד 'חכמת אדם תאיר פניו"^{כח}] לבלתי תחטאו"^{כח}, "זו בושה"^{כט} – **יראה** שבאה

בעקבות ה**רואיה** של החכמה והיא העושה את הבירור.

דעת: גבורות גשמים

יש עוד מושג מובהק של השפעה שתלויה דווקא בגבורה – "גבורות גשמים"^ל. למה צריך גבורות בהשפעת החסדים של הגשמים, השפעה של מים (שכנגד החסד^{לא}) שהיא ברכה ופרנסה לעולם? מוסבר בחסידות^{לב} שבלי הגבורות, שמצמצמות ומחלקות את השפע, הגשם היה שטף מים שמחריב את העולם^{לג}. הגבורה שמחלקת את השפעת הגשמים לטיפות בונה את החסד ומאפשרת לו להתקבל בעולם בכי טוב ולפעול את פעולתו. כח ההתחלקות שייך במיוחד לספירת הדעת^{לד}.

חסד: "ואהבו שחרו מוסר"

מה נשים בחסד בעצמו? מה הפשט כשאומרים גבורה שבחסד – מה גלוי שם, החסד או הגבורה? בגבורה שבחסד הגבורה גלויה והחסד

כה תקו"ז תקון כח.

כו בתרגום יונתן.

כז קהלת ח, א.

כח שמות כ, יז.

כט נדרים כ, א. יראה בושה משלימות ליכג (חיה, סוד החכמה) ברבוע, תענוג, רישא דאין – מקור "החכמה מאין תמצא" (איוב כח, יב).

ל ריש מסכת תענית, ובכ"מ.

לא זהר ח"ג רנה, א. ובכ"מ.

לב תו"א הוספות לשמות קז, ב; לקו"ת ואתחנן יג, ג. ובכ"מ.

לג וראה בבא בתרא טז, א.

לד וראה ד"ה "אז ישיר" עת"ר (סה"מ עמ' קכו ואילך, ובפרט בעמ' קכח שם).

הדינים? "אין הדינים נמתקים אלא בשרשם"^{כג} – המתקת הדינים באה מפנימיות הבינה. אמרנו^{כד} כמה הסברים בווארט על המתקת הדינים על ידי פחד – כנגד הכנעה-הבדלה-המתקה. ההכנעה שגורם הפחד מולידה את ההבדלה ובסופו של דבר

את ההמתקה. בהקשר של הבינה אפשר להציע עוד הסבר: כאשר אדם מכיר בפחד שלו, מעלה אותו למודעות, מצליח לזהות בדיוק ממה הוא מפחד ולהתבונן בכך, בדרך כלל העוקץ של הפחד נעשה קהה ואפשר להתמודד עמו וגם להמתיק אותו.

מדרגות של יראה

חשוב לשים לב לעוד נקודה: כאן מדובר ביראה חיצונית ונפולה, פחד לא טוב מהיזק גשמי וכיו"ב. אבל בפרצוף השלם שמראה איך הגבורה בונה את החסד, היראה בונה את האהבה, מתכוונים בעיקר ליראה הטובה, יראת ה'. ביראה הזו בעצמה יש הרבה גוונים, החל מיראת הענש (שלעתים לא נחשבת יראת ה' בתחום הקדושה^{טז}), יראת המלכות, יראת חטא, יראת בשת ועד ליראת הרוממות. בכל אחת מהספירות שמדובר בה כאן ביראת ה' צריך להתבונן באיזו יראה מדובר.

לספירות שכבר עברנו, הכתר והחכמה, שייכות היראות הכי נעלות – יראת הרוממות ויראת בשת. בכתר בפשט לא דברנו בכלל על יראה, אלא על גבורה במובן של התגבורות, אבל בהעלם ישנה שם היראה הכי גבוהה – יראת הרוממות (המתאימה לרוממות העצמית של הכתר). בירור החסד שבחכמה הוא על ידי יראה

כג שעה"כ קידוש ליל שבת דרוש א; דרושי סוכות ג שער הפסוקים וישב; פע"ח שער השבת פי"ז ופכ"ד ושער יו"כ פ"א. ובכ"מ.

כד ראה אל עולם הקבלה פי"ז הערה 27 (במהדורה הישנה); שיעור ג' כסלו תשע"ט.

נפל. על ידי צדקה וחסד זוכים ל"סומך הוי לכל הנפלים"^{לט} ו"כי נפלתי קמתני"^מ. הפשט הוא כמובן למעליותא, פסוק חיובי של פיזור חסד, אבל אפשר להבין שיש כאן גם קצת חסרון – פיזור חסד הוא תכונה טובה, אבל יש פיזור שלילי, פיזור הנפש. מי שמפזר חסד בלי לשים לב למי הוא מפזר מעיד שיש לו קצת פיזור הנפש, שהוא טיפוס מפוזר. הגבורה פועלת לתקן את הפיזור הזה, ובכך ממש בונה את החסד – מתקנת את הנטייה של החסד האינסופי להתבטא בעולם בפיזור שלילי, בונה את החסד וממקדת אותו.

תפארת: רחמים אף על פי כן

פנימיות התפארת היא מדת הרחמים. מה ההבדל בין החסד לרחמים? ההסבר הפשוט בחסידות^{מא}, כמו שכבר הסברנו, הוא שהחסד משפיע בשווה לכולם – "גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים"^{מב} – ואילו ברחמים יש הגדרות מי מקבל ורגישות לאופן בו מתקבלים הדברים. רק חסד יכול להיות מיותר וממילא מבוזבז, או אפילו להזיק למקבל, והרחמים רגישים למקבל. במובן הזה, המיקוד של החסד שנעשה על ידי הגבורה – כמו שהסברנו בספירת הגבורה – הוא חלק מתהליך המעבר לרחמים, אבל הרחמים ממש הם עוד צעד קדימה:

הרבה פעמים, גם אחרי שהחסד התמקד למי שזקוק לו, הגבורה ממשיכה לקטרג ולטעון שלמקבל מסוים לא מגיע חסד, הוא לא ראוי לקבל אותו. אז נדרשת תכונת הרחמנות – כן, משפיעים לו אפילו שלא מגיע לו. אדרבא, הקטרוג עליו, שלא מגיע לו, מגלה בתוך החסד תכונה של 'אף על פי כן', עקשנות להשפיע גם למי שלא ראוי, מצד הרחמים עליו (ועד

נעלם. איך מסבירים תמיד גבורה שבחסד? כמו בפסוק "חושך שבטו שונא בנו ואהבו שחרו מוסר"^{לה}. לפעמים האבא צריך, רק לטובת הבן, לפעול כלפיו בגבורה – להכריח אותו לקחת תרופה מרה כדי לרפא אותו. כאן התוקף והגבורה של האבא בונים את החסד כשרק באמצעותם אפשר להגיע למטרה של החסד.

גבורה: הגבלת ומיקוד החסד

עוד אחד המובנים של גבורה הוא צמצום ומיעוט – כח מגביל. לפעמים בשביל שיהיה אפשר להשפיע צריך צמצום, וכח הצמצום וההגבלה של הגבורה מאפשר את ההשפעה של החסד. ההגבלה של החסד גם ממקדת אותו – את הנטייה להשפיע חסד בלי גבול, לכולם, הגבורה מאזנת בטענה שמישהו לא ראוי להשפעה. האם הטענה הזו נוגדת לגמרי את החסד? הרי החסד הוא "חסד דלית"^{לז} – המגמה הראשונה שלו היא להשפיע למי שאין לו. רק מה? החסד, מתוך הרצון להשפיע, לא כל כך

**מי שמפזר חסד
בלי לשים לב למי
הוא מפזר מעיד
שיש לו קצת פיזור
הנפש, שהוא
טיפוס מפוזר**

מדקדק על מי הוא משפיע, והגבורה עוזרת לו להתמקד להשפיע באמת למי שאין לו. כשיש דינים יש גם אלה שחסד להם – ולהם החסד משפיע לפי המיקוד של הגבורה. כבר נרחיב בזה עוד קצת, במדת הרחמים של התפארת.

נגיד קצת יותר עמוק: על צדקה וחסד נאמר הפסוק "פזר נתן לאביונים"^{לח}. בקבלה^{לח} יש לביטוי הזה הרבה פירושים, כוונות, בגלל ראשי התיבות של "פזר נתן לאביונים" – אותיות

לה משלי יג, כד.

לו תקו"ז תקון כב (סז, ב); ראה לקוטי הש"ס לאריז"ל ריש מסכת אבות.

לז תהלים קיב, ט.

לח וראה לקומ"א רא.

לט תהלים קמה, ד.

מ מיכה ז, ח.

מא תניא אגה"ק טו.

מב סוכה מט, ב.

יסוד: אמת

מה נשים ביסוד? [כח גברא, "כאישי גבורתו"^{נא}] אפשר לומר ככה, שהגבורה ביסוד היא תוקף כדי שההשפעה תחדור ותגיע ליעד שלה. אבל נגיד משהו יותר כללי: איך אנחנו מסבירים תמיד את פנימיות ספירת היסוד? אמת. יש באמת גבורה ותוקף, "אמת ראה ונפל על פניו"^{נב}. האמת של היסוד היא לא אמת שכלית אלא אמת של מימוש והגשמה, אימות של השכל ושל הרגש. כמו שגם הזכרנו אתמול^{נב}, כשלמדנו מאמר של הרבי הריי"צ^{נב}, האימות של לימוד התורה תלוי ב"נעשה ונשמע"^{נב} – לימוד מתוך רצון לקיים את רצון ה'. כאן הדרישה לאימות של היסוד, תביעה שיש בה תוקף וגבורה, בונה מאמתת את כל החסדים שהיו קודם – כל החסדים נשפעים ליסוד, הוא מאמת אותם ומשפיע אותם למלכות (כשמצד עצמו היסוד נוטה לשמאל^{נב}, ודווקא לכן יכול לקבץ את החסדים, לאמת אותם ולהשפיע אותם הלאה בגבורה למלכות).

בפרט, כשרוצים להשפיע חסד, האימות שלו – הבנין שלו – הוא דווקא בכח המדה ההפוכה, הגבורה. כתוב בתניא^{נב}, בכמה מקומות ובהדגשה, שהסימן של קדושה הוא התכללות – כדוגמת "חומרי בית הלל וקולי בית שמאי"^{נב}. בית הלל נוטים להקל, מצד החסד והאהבה, אבל האימות שהחסד הזה הוא מצד הקדושה הוא רק כשיש גם פסקים יוצאים מן הכלל, בהם בית הלל מחמיר מתוך יראה (זו יראה מיניקת החיצונים). עוד דוגמה היא בתניא בסוף פרק מג^{נב}, שם כתוב

נא שופטים ח, כא. וראה בבא מציעא פד, א.

נב ראה סנהדרין קיא, א.

נג בשיעור ליל שבת – טרם פורסם.

נד ד"ה "אשרי אדם עוז לו בך" תש"ה.

נה שמות כד, ז.

נו ראה השמטות הזהר ח"א רנב, ב.

נד תניא אגרת הקדש יג.

וראה גם תניא פמ"א בהגהה ושער היחוד והאמונה פ"ו.

נח ראה עדויות פ"ד. ובכ"מ.

נט וראה באריכות שיעור ו' מנחם אב תשפ"ב – נדפס

בגליון וילך תשפ"ג.

להסבר החסידי – שנמצא גם בחב"ד^{מג} וגם בברסלב^{מד} – שהרחמנות הכי גדולה היא על מי שכל כך לא ראוי עד ש"אסור לרחם עליו"^{מה}. כאן הגבורה בונה את החסד קצת באופן של "איפכא מסתברא" – הקטרוג על משהו, מצד הדין, בונה את העקשנות של החסד שהופכת אותו בעצם לרחמים.

נצח והוד: איזון "תרין גדפיין"

הנצח וההוד בפרצוף הזה הולכים ביחד, כמו בהרבה פרצופים. נצח והוד נקראים "מאזני צדק"^{מו} – יש ביניהם איזון. הנצח וההוד הם שתי הרגלים בהן הולכים – בשביל הליכה צריכים איזון. כשעצירים אולי לא כל כך מודעים לזה, אבל בגילאים יותר מבוגרים מגלים כמה זה חשוב... על מה כתוב שצריך איזון בהקשר שלנו? הדבר הכי פשוט – כתוב ש"דחילו ורחימו" הם "תרין גדפיין לפרחא לעילא"^{מז} – כמו שלאדם יש רגלים בהן הוא הולך לעוף יש כנפים בהן הוא עף וצריך איזון בין הכנפיים.

כמו שכתוב בתניא^{מח}, אי אפשר לעוף רק עם כנף אחת – אי אפשר אהבה בלי יראה, ולכן היכולת לעוף עם האהבה בנפש נבנית על ידי האיזון של היראה. האהבה והיראה עצמן הן חסד וגבורה, אבל האיזון ביניהן שייך לנצח ולהוד. כאן היראה המדוברת היא בעיקר יראת חטא – היראה מהחטא ובעיקר מהתוצאה שלו, ניתוק חבל האהבה^{מט}. היראה הזו, שאדמו"ר הזקן אומר בתניא^{נא} שהיא כלולה באהבה הטבעית של יהודי, שומרת על כנף האהבה ומדרבנת אותה להמשיך לעוף.

מג ראה שיחת עשרה בטבת תנש"א הערה 3 ובכ"ד.

מד לקו"מ תנינא ז.

מה ברכות לג, א.

מו הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו").

מז תקו"ז י (כה, ב).

מח תניא פל"ט ואילך (ובפירוש בפמ"א).

מט לקו"ת שה"ש לו, ג.

נ פ"ח ואילך.

את המלכות כדי שבסופו של דבר המלכות תשפיע החסד – הכל במגמה של חסד.

סיכום

ראינו כאן פרצוף מאד יסודי, הכל מתוך התבוננות ביסוד שהרבי ר' בונים מחדש בפירוש של "יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק", שמראה כיצד בכל המדרגות יש גבורה שבונה את החסד, יראה שבונה את האהבה ("יצחק בן אברהם"), וזו לכתחילה תמיד המגמה של הגבורה ("אברהם הוליד את יצחק"), שהרי ה' הוא טוב ו"טבע הטוב להיטיב". ולסיכום:

כתר

התגבורות החסדים

בינה

"בחכמה אתברירו" פחד ממתיק דינים

דעת

"גבורות גשמים"

גבורה

חסד

"ואהבו שחרו מוסר" הגבלת ומיקוד החסד

תפארת

רחמים – השפעה 'אף על פי כן'

נצח והוד

איזון "תדין גדפין"

יסוד

אימות החסד על ידי גבורה

מלכות

בנין המלכות מהגבורות לצורך השפעת חסדים

שגם בתוך האהבה של בעל תשובה – שבאופן יוצא דופן ראשית ההתעוררות שלו לעבודת ה' היא מתוך אהבה – כלולה גם יראה. היראה הזו מאמתת את האהבה שלו ושומרת עליה.

שוב, ההתכללות של המדה ההפכית מאמתת את המדה העיקרית ומראה שהיא שייכת לעולם התיקון – ועיקר התיקון שייך ליסוד (תיקון הברית, תיקון היסוד, הוא "התיקון הכללי"^ט).

הגבורה של בית הלל מתקנת מאמתת-בונה את החסד שלהם. [אבל זה נכון גם להיפך, ש"קולי בית שמאי" מאמתים את הגבורה שלהם.] כמו שהגבורה בונה את החסד צריך לומר שגם החסד בונה את הגבורה – יש הדדיות בנקודה של האמת. אבל צריך להחליט מה אתה רוצה לתקן – בעולם הזה הלכה כבית הלל, חסד, וצריך לתקן-לבנות אותו על ידי הגבורה. יתכן שלעתיד לבוא, בעולם בו הלכה כבית שמאי^א והעיקר הוא הגבורות (סוד "הכהנים הלויים"^ב), יהיה ההיפך – החסד יבנה את הגבורה, ואז נפרש את "עולם חסד יבנה" שהחסד בונה את הגבורה ("עולם", כנ"ל).

מלכות: מבנין המלכות לחסדי דוד

האחרון, במלכות, הוא הכי פשוט. כמו שהקדמנו, בדרך כלל יודעים ש"בנין המלכות מן הגבורות" – אבל מה התכלית של המלכות? המשכת "חסדי דוד הנאמנים"^ג. הגבורה בונה

ט לקומ"א כט.

סא מקדש מלך על זהר ח"א יז, ב בשם האריז"ל. מובא בלקו"ת קרח נד, ג.

סב יחזקאל מד, טו. ראה שער הגלגולים הקדמה לה;

שער הפסוקים יחזקאל סימן כ; לקו"ת קרח ה"ל.

סג ישעיה נה, ג.

קול שמחה

פרשת תולדות

פחד ממתיק

יצחק בונה אברהם

בריש פרשתנו מבאר הרבי ר' בונים את הדיקו הידוע בכפל הלשון "יצחק בן אברהם – אברהם הוליד את יצחק":

ונראה פירושו, דהנה הבורא ברוך הוא ברא את העולם כדי להיטיב ברואיו ולהשפיע להם מטובו ית, והוא זן ומפרנס לכל באי העולם בחסדו הגדול. אכן תכלית הטובה הנחיל לעמו ישראל, זרע אבותינו הקדושים, והוא שיכירו גדולתו ותפארתו ומדת טובו יתברך. והוא ההצלחה אחרונה אשר אין שני לה.

ה' הוא "טוב בעצם" ו"טבע הטוב להיטיב"^א. לכן, תכלית הבריאה היא להיטיב לברואים ואף לגלות להם את טובו העצמי של ה'. טוב ה' הוא ה"דבק טוב"^ב שמדביק בין ה' לעולמו (ושם ה' טוב, שם אהוה, רומז לכל החיבורים הטובים, החל מ"את השמים ואת הארץ", כנודע^ג). בטוב עצמו יש הבחנה בין הטוב החיצוני, השפע לכל באי עולם (עליו נאמר "טוב הוי' לכל"^ד), לבין הטוב הפנימי והשלם (עליו נאמר "טוב הוי' לקונו"^ה) – הכרת ה', המביאה את האדם לדבקות ה' ולהצלחה בשליחותו בעולם – לו

נערך ע"י איתאל גלעדי מתוך שיעור יום שבת ח"י שרה תשפ"ג – כפ"ח.

א ראה ע"ח שער הכללים רפ"א.

ב ישעיה מא, ז.

ג ז"ח ז, ב. וראה הקדמת בעש"ט עה"ת.

ד תהלים קמה, ט.

ה איכה ג, כה. וראה סנהדרין לט, ב.

זכו בני ישראל.

וכדי לבא להצלחה זו, מנע אותנו מכל התאוות רעות, כדי שנשיג תכלית הטובה הזאת, והזהיר אותנו בעונש אם נעבור על מצותיו, וזה הכל לתכלית הטובה כמו שנתבאר.

כפי שאמר אדמו"ר הזקן, אהבת ה' היא תאוה ככל התאוות, אלא שכדי לזכות לה צריך לבטל את כל התאוות האחרות. תאוה שמוזהה משהו אחר מלבד ה' כטוב – מבלבלת את היכולת לדבוק בטוב האמתי. מכיון שה' מכיר את טבענו ויודע שיקשה עלינו לוותר על התאוות האחרות – הוא נקט במדת הדין והזהיר מפני עונש אם נמשך אחרי התאוות האחרות.

וזה פירוש אלה תולדות יצחק, כי יצחק הוא מסטרא דדינא, בן אברהם, שגם תולדות של הדין הוא לבנין החסד, וזה אברהם הוליד את יצחק שגם מידת הדין הוא בשביל מידת החסד לאברהם. ודו"ק.

עיקר החידוש הוא ש"יצחק בן אברהם" היינו שיצחק, במדת הדין שלו, בונה את אברהם ומדת החסד שלו, והכפל מלמד שזו המטרה לכתחלה – "אברהם הוליד את יצחק" למימוש תכלית הטובה שלו.

יראה ממתיקה

בתורה הבאה ממחיש הרבי ר' בונים את הפרשנות הזו ביחס לחוויית היראה – פנימיות הגבורה – על בסיס מה שקבל מרבו היהודי

הקדוש:

אל תפחד משום דבר

כיצד מתיישבת 'חבת הפחד' הזו עם פסוקים כמו "מגורת רשע היא תבואנו"^ט? אצל הרשע הפחד עומד בסתירה לאמונה בה' ולפניה אליו – ולכן הוא רק מקרב את הרעה. אך אצל המאמין הפחד מפנה אל ה' וגורם להמתקה, כנ"ל (אצל הבינוני הדברים שקולים – איוב, המסמל את הבינוני, אמר "פחד פחדתי ויאתיני ואשר יגדתי יבא לי"^י, אך יעקב, שגם הוא סמל לבינוני^י, משתמש בפחד כדוחף לקרבת ה' ודווקא מתוכו מגיע למעלת הצדיק).

ומה עם צוואת אבי הבעל שם טוב לבנו, שהיתה אבן־דרך בכל חייו, 'ישראלִי, אל תפחד משום דבר חוץ מה' יתברך? העובדה שיעקב אבינו, "הבחיר שבאבות"^{יא}, ומשה רבינו, "מבחר המין האנושי"^{יב}, פחדו מעשו ומפרעה מלמדת כי אצל היהודי המאמין הפחד אינו סתירה לאמונה^{יג} ותכליתו פעולת המתקה. אכן, מורנו הבעל שם טוב חידש דרך של בטחון מוחלט – ואפשר אף לומר בטחון מופרז (למעליותא, בסוד "פרזות תשב ירושלים"^{יד}) – המבטלת כל פחד. חידושו של הבעל שם טוב, המאפשר לו להכנס לעומק הקליפות ולבטלן באמירת "יתפרדו כל פעלי או"^{טו}, הוא ראשית גילוי של משיח אשר פועל בכל חלקי העולם ללא חת – ללא פחד מנזקים קטנים וקרובים וללא חשש מכוחות קליפה חובקי־עולם המנסים לכונן "סדר עולמי חדש" – ומביא את העולם לתיקונו השלם.

דהנה יצחק הוא מידת היראה. שמעתי מפי אדמו"ר הרב הקדוש מו"ה יצחק זלה"ה נ"ע, דבזה שאדם מתירא הוא ממתיק הדבר הזה, ודברי פי חכם חן. וזה פירוש אלה תולדות יצחק, היינו היראה, בן אברהם, שבונה חסד גדול שנמתק הדין. ודו"ק.

זהו פירוש חדש ל"פחד יצחק"^{טז} – הפחד עצמו פועל את הצחוק וההמתקה. מדוע? חווית הפחד גורמת הכנעה לאדם, שקודם לכן היה בטוח בעצמו, בחוזקו וביכולותיו. הכניעה לחווית הפחד שוברת את הגאווה וכשהגאווה נשברת נמתקים הדינים.

ועוד, חז"ל אמרו^{יז} שהצער שגורם חלום רע מחליף את תוכן החלום ומבטל את הגזרה שבו. באותו אופן, הדין בא לפגוע באדם, אך הצלחתו להפחיד את האדם – ולטעום את טעם הדין – כבר מוציאה ממנו את העוקץ וממתיקה^{יח} מחליפה את הנזק עצמו.

בעומק יותר, כאשר אדם מאמין מפחד ממשהו – הפחד כולל בתוכו תפלה סמויה. כך, כאשר יעקב אבינו פוחד מעשו הוא מכין את עצמו לתפלה, לדורון ולמלחמה. כלומר, הפחד עצמו כולל גרעין של תפלה ומניע לפעולות לתיקון המציאות, בדרך של מלחמה (שכבר מרתיעה ממתיקה מעט את האויב) או של פיוס (שתכליתו המתקה גמורה), כאשר תכלית התפלה היא המתקה גמורה.

שלושת הפירושים הללו בנויים בסדר של הכנעה (הכנעת הגאווה), הבדלה (טעימת הטעם הפנימי המלוּבש בדין, המחליף את לבושו החיצוני־המעשי) והמתקה (המתקה על ידי תוצאות הפחד הטובות), כפשוטו.

ו הרבי ר' בונים קבל תורה גם מפי רבו של היהודי, החוזה מלובלין, ששניהם נקראו באותו שם – רבי יעקב־יצחק – אכן, במסורת בית גור מקובל שהכוונה כאן ליהודי הקדוש.

ז בראשית לא, מב. ראה לב לדעת עמ' לח.

ח ברכות נה, א.

ט משלי י, כד.

י ראה שעשונים יום יום פרשת בלק יום ג, ובכ"מ.

יא איוב ג, כה.

יב לקו"ת בלק ד"ה "לא הביט" וביאורו.

יג ע"פ בראשית רבה עו, א.

יד וראה גם ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי ופלא הרמון פרשת יורא.

טו זכריה ב, ח. וראה לב לדעת עמ' קכא.

טז תהלים צב, י. וראה אור ישראל ח"א עמ' סג.

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

גירושין וגלות

לאשה, ללא שיוותר רושם־דשימו, וכך מתאפשר לאשה להיות לאיש אחר (אמנם פעמים רבות נותר רושם בנפש, משבר כלשהו מ'הסיפור' של הגירושין, ומכל מקום ע"י הגט והנישואין החדשים גם הרושם הזה הולך ומתמתק). אך ב'גירושין' של ישראל מהקב"ה (גם לפי דעת תחתון) נותר רושם מהנישואין הקודמים ולכן אין גירושין, "אין זה כריתות!"

הרושם אינו רק זכרון מהעבר, עקבות מציאות קדומה, אלא מגלה שהנישואין הראשונים עדיין קיימים (כמו "דוד מלך ישראל חי וקים" גם כשבגשמיות הוא מת). ובסוד הצמצום: לאחר הצמצום, העלם האור, נותר רשימו. הרשימו הוא קשר לאור שהיה ונעלם. יותר מזה: ברשימו יש השראה של האור האלוקי ומתברר שבאמת האור לא נעלם ו'התגרש' לגמרי.

חידוש הקשר מלמטה

כל עוד יש קשר גלוי של נישואין, מאז החתונה בהר סיני, לא מורגש המקום והצורך בעבודה שלנו. אך החשך וההסתדר של הגלות, גירושין כביכול, הוא ההזדמנות שאנחנו נעשה תשובה, לחדש את הקשר עם ה', שיהיה גם מצד התחתון, כמעלת 'עבודה בכח עצמו!' הרי תכלית הבריאה היא מה ש'נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים' וכדי שתהיה דירה בתחתונים לגמרי צריך שהקשר יבוא גם מצד התחתונים עצמם. הגירושין הם מצד 'דעת תחתון', והתכלית היא שיהיה התיקון מינה־זוּבִּיה, שגם מצד דעת תחתון יתגלה שהקשר הוא עצמי ונצחי (ואז תהיה "דירה בתחתונים", בדעת תחתון! ודווקא שם תהיה הדירה לעצמותו יתברך, וד"ל).

אחרון חביב

נמצא שיש מעין גירושין של ישראל מה' כדי

"לא ישא אדם אשתו ודעתו לגרשה"^א. מבאר הרב^ב: נישואי איש ואשה הם בדוגמת נישואי הקב"ה וכנסת ישראל ונמשכים מהם. והנה החורבן והגלות נקראים גירושין, ואם כן כיצד נשא ה' את ישראל במתן תורה בעוד שהיה גלוי וידוע לפניו שיגרש אותם בגלות?! אלא שבאמת הגלות אינה גירושין, "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה"^ג, ורק מצדנו הנישואין לא נראים באופן גלוי. אדרבה, מטרת הגלות היא להגיע ל"ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת"^ד, ועל ידי זה מתגלה קשר דבקות עמוק יותר, שתמיד אנו דבוקים בו.

לעינינו נראה כאילו הקב"ה גירש אותנו ח"ו, אך זהו רק לפי 'דעת תחתון' שלנו, אבל מצד 'דעת עליון' של הקב"ה אין גירושין כלל, ולכן אין כאן פגם של "דעתו לגרשה". קיום דעת תחתון מתהווה מסוד הצמצום, אך זה "אינו כפשוטו" אלא אא"ס נמצא בכל מקום, אין חשך של גירושין אלא אור גדול.

רשימו של הנישואין

הגירושין 'כורתים' לגמרי כל קשר בין האיש

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב.
א יבמות לו, ב. וראה מה שהתבאר בפעם הקודמת.
ב לקוטי שיחות חל"ד פרשת תצא שיחה ג.

ג ישעיה נ, א.
ד דברים ד, כט.

הסיפור החסידי

רבי אברהם יהושע העשיל מסקווירא | הצדיק המבטיח

רבי אברהם יהושע העשיל נולד בשנת תקפ"ה לרבי יצחק (איציק'ל) מסקווירא, בן רבי מרדכי מטשערנוביל. בהגיעו לפרקו נשא את בת הרה"ק ר' שמואל אשכנזי, ממנה נולדו רבי יוסף מאיר ממאכנובקה, רבי משה דן מסקווירא, רבי יעקב מסקווירא-ליניץ, ובנותיו הרבניות דבורה ומלכה. לאחר פטירת אשתו נשא את בת ר' יוסף זילבערפארב מראווא, חתן הרה"ק ר' שלמה מסאווראן, ולזוג נולדו בת ובן: הרבנית שפרה, ורבי דוד יהודה ליב מקאזאטין. עוד בחיי אביו נתפרסם כפועל ישועות, ואף הבטיח ישועות ליהודים שאביו לא רצה להבטיח להם. עד כדי כך שלפעמים שלח אביו את העניינים הקשים לבנו. עם פטירת אביו (בי"ז ניסן תרמ"ה) נתמנה לממלא מקומו יחד עם אחיו רבי ישראל ורבי דוד'ל זצ"ל. שנה וחצי לאחר מכן נפטר, ביום ג' כסלו תרמ"ז, ונטמן באוהל אביו בסקווירא.

להשתתף, והיה ממשיך בתורתו ובעבודתו. בערבו של אותו יום הגיע אף הוא. כיון שנכנס, שחוו האחים הקדושים ביניהם בלחש על ההבטחה שנתן. לאחר שביקש אביהם לדעת על מה התלחשו, שמע את המעשה, ופנה אליו וישאלהו: "כיצד יכולת ליטול את הכסף?" נענה הצדיק ואמר: "כיון שיהודי זה חייב בין כה להוציא ולתת סכום זה, וכיון שאף אני זקוק עתה לסכום דומה לפרנסת הצדיקים הנסתרים, מאמין אני שבזכות שנתן את הכסף לצדקה, יעזור לו הש"ת". למשמע דבריו קם אביו הקדוש, נשקו על ראשו אמר לו: "לדרגה כזו של אמונה – אני עדיין לא הגעתי!".

ושוב היה מעשה: יהודי עמד לפני נסיעה לוינה כדי לדרוש ברופאים גדולים. טרם יציאתו לעיר הגדולה בא אל רבי יצחק מסקווירא כדי להפרד ולהתברך. לאחר מכן הלך להפרד גם מבנו הגדול, ששמע על מטרת נסיעתו ושאל: "בכמה הנך משער את עלות הנסיעה והטיפולים?" נקב הלה בסכום. נענה הרה"ק ראי"ה, שזקוק היה אז למעות לצורך הכנסת כלה, ואמר לו: "תן לי את כל הסכום הזה – ותתרפא!" לשאלת אביו הקדוש

מופלא היה הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מסקווירא זיע"א, בקדושתו העליונה, בפרישותו ובצדקתו. מרבה היה בטבילות, אפילו פעמים מספר ביום אחד, ונודע באהבת ישראל הנוערת בקרב. רבות עסק במעשי צדקה וחסד, ודאג לפרנסת אביונים ומסכנים. הרה"ק רבי יצחק מבוהוש זצ"ל, שסיפר על כך, הוסיף וסיפר את העובדה הבאה:

"יהודי עמד לפני הגיוס לצבא הרוסי. הוא הגיע אל רבי איציק'ל מסקווירא ובפיו הצעה: באפשרותו להפטר מחובת הגיוס על ידי 300 רובל שוחד, אך לא אבה ליבו לזרוק סכום כזה לידי פקיד רוסי... לכן מציע הוא לתת סכום זה לרבי, תמורת ברכה שיפטר מהגיוס. הרה"ק סירב, והלך היהודי וסיפר על הצעתו בפני בנו הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל. הוא, כששמע, הסכים לעיסקא: נטל את הכסף, והבטיחו שישתחרר מהצבא.

מנהג היה בבית הרה"ק מהר"י שכל ערב נכנסו אליו בצוותא בניו הקדושים. הרה"ק ראי"ה מיעט

עתה עגלון, והתאונן כי סוסו מת ונותר ללא פרנסה. מיד לאחריו נכנס זה האיש שביקש ישועה בפרי בטן. ביקשתיו שיתן מעות כסכום שעולה לקנות סוס, והבטחתיו ישועה. וכי מה אכפת לבורא יתברך שלזה יהיה סוס, ולזה יהיו בנים?"...

הנהגתו של רבי אברהם יהושע העשיל הייתה מיוחדת וחריגה, כשלפניו ולאחריו לא העזו צדיקי השושלת שלו לנהוג באופן דומה. מה שורש ההבדלים בהנהגת הצדיקים? שורש הדברים אינו נעוץ רק בחישובים השכליים כביכול שעורך הצדיק, כי אם בשורש נשמתו: צדיק ששרשו בחב"ד או בחג"ת, כוחות השכל והרגש, אינו מבטיח ישועות. אבל צדיק ששרשו בנה"י, כוחות המעשה, יכול וצריך להבטיח ישועה. בפרט, שייך הנצח היוזם להבטחת טובה, ואילו ההוד מביא לבטול גורה רעה. היסוד שאחריהם הוא מידת האמת, המקיימת ומגשימה את ההבטחות שניתנו. באברי הגוף מקבילים נצח והוד לכליות, עליהם נאמר "מי שת בַּטְחוֹת חכמה" – לשון בטחון והבטחה. לכן, על מנת להבטיח על הצדיק להיות שלם במדת הבטחון בה' (בבטחון סביל, פנימיות ההוד, וגם בבטחון פעיל, פנימיות הנצח), ובכדי שתתקיים הבטחתו עליו להיות שלם בשמירת היסוד.

הרגישות להשגחה הפרטית, המזמנת לו את הכסף לצדקותיו המרובות, שייכת גם היא לנצח והוד – שכן בספירות הללו מנהיג ה' יתברך את צירופי המקרים השונים. רק צדיק כרבי אברהם יהושע העשיל, רגיש כל כך להזדמנות של עסק טוב, המשמח לב אלקים ואנשים...

מדוע נטל את הכסף, השיב: "וכי למה עליו להוציא את הכסף עבור רופאים? שיתן לי את כל הסכום עבור הכנסת כלה עניה – ויתרפא!".

חסידים הראשונים היו מספרים, כי מלבד כשהיה עוסק בתורה ובתפילה – לא נשמע קולו. שתקן מופלג היה. היו שקשרו את הדבר עם מעשה שהיה: יהודי שלא זכה להפקד בפרי בטן נכנס פעמים רבות אל אביו זצ"ל לבקש את ברכתו, אך רבי יצחק היה דוחהו כל פעם. פעם אחת, בעת שחזר ובא, פגש את בנו הרה"ק ראי"ה זצ"ל, וביודעו תוקף גודל קדושתו, שפך לפניו את מר לבו וביקש שיבטיחו ישועה. לאחר הפצרות מרובות נעתר לו והבטיחו, ואכן, כחלוף שנה נפקד האיש בבן זכר. אך לאחר שעזב היהודי את המקום, הגיע רבי יצחק ולשאלתו, סיפר ראי"ה זצ"ל על ההבטחה שנתן. הקפיד אביו והעיר לו: "עדיף לדבר פחות". מני אז – כך סיפרו חסידים – אחז בפלך השתיקה.

מאידך, מסופר, נתן לו אביו הק' כח וסמיכה עוד בחייו ואמר לו: ידך כיד, ופיך כפי! ואכן, שמו הלך לפניו עוד בחיי אביו כ'פועל ישועות, ורבים פנו אליו. למען טובת הנצרכים לקח על עצמו פעמים רבות להיות בבחינת 'צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים', והסכים לגזור ולהבטיח אף נגד הטבע. נכדו הרה"ק ר' יוחנן מראחמיסטריווקא זצ"ל, סיפר על יהודי שלא זכה לפניו בטן והמהר"י זצ"ל לא אבה להבטיחו. אחר כך נכנס אל בנו רבי אברהם יהושע העשיל, והוא הבטיחו. לאחר שהלה חזר אל רבי איציק'ל וסיפר זאת, שאל הצדיק את בנו: מנין לקח את היכולת להבטיחו ישועה? ענה רבי אברהם יהושע: "נכנס אלי זה

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

התקשרות לקב"ה או לצדיק?

לאחרונה שמעתי שליח חב"ד מתאר כיצד ברגע של משבר נעמד מול תמונה של הרבי בסלון ביתו ובכה בתחנונים לסייע של הרבי בבטיחה שנתקל בה. אודה על האמת, היחס הזה לרבי מאוד קשה לי - שואלים את הרבי שאלות, מבקשים בקשות, מודים לו וכו' - האם מותר לעשות זאת? האם זהו יחס נכון לצדיק בכלל, ועוד יותר כאשר החסיד שם את מבטחו בצדיק שכבר איננו בין החיים (ברוב המקובל והידוע אצלנו, אף ש"צדיקים במיתתם קרויים חיים")?

מענה:

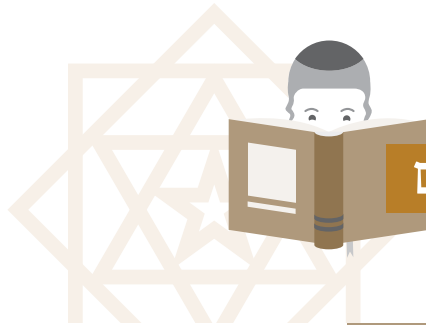
מנהג כלל ישראל מאז ומתמיד להשתטח על קברי צדיקים

וממילא יכולת לפנות אליו באמת מעומק הלב. כמובן ופשוט עיקר התפלות שלנו הן לא באמצעות הצדיק אלא ישירות לקב"ה, "אליו ולא למדותיו", ובכל זאת מנהג ישראל להשתטח ולבקש מהצדיק להיות מליץ טוב בעדנו אצל השי"ת ש"אין עוד מלבדו".

במקום שיש ספק, כדאי להבהיר שהבקשה מהצדיק היינו שימליץ טוב בעדנו אצל השי"ת. עיקר הפגם הוא לחשוב שהצדיק פועל את הישועה מעצמו כנפרד מה' ח"ו. כנ"ל כתוב שהצדיק מתפלל לה' בעדנו ובהיותו צדיק וזכאי, ה' מקבל את תפלתו ולנו מותר לבקש שיתפלל בעדנו (כמו בחיינו בעלמא דין).

(כפי שעשה כלב בן יפונה על קברי אבות) ולבקש מהם שיעתירו בעדנו בכל המצטרף. איתא בזהר שלולא תפלות הצדיקים בעולם האמת לא היה העולם הזה קיים אפילו רגע אחד, כמובא באגרת הקודש בתנייא.

היות שנשמת הצדיק לאחר 120 איננה מוגבלת למקום מסוים (הנפש שורה על הקבר אבל הרוח ומעלה בגן-עדן, וידוע שאויר גן עדן נמצא בכל מקום בעולם מסביב ליהודי, כמובא בתנייא בשם הרמ"ע מפאנו בעשרה מאמרות) בהחלט אפשר לפנות לנשמת הצדיק בכל מקום כמו בהשתטחות על קברו. מובא גם שהסתכלות על התמונה של הצדיק מעוררת רגש חזק של התקשרות אליו

אַנְכִי וְהִילָדִים

הַפְדוֹר לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

שְׁמַח וְצִחָק!

שְׁעוֹת הַיּוֹם, אֲבָל אֶת הַגְּבוּרָה שְׁלוֹ רוֹאִים
דוֹקָא כְּשֶׁהוּא עוֹבֵר מִמִּצְבָּ שֶׁל שָׁנָה
לְעֶרְנוֹת. הָאֲרִיָּה קָם מִרְבִּצּוֹ, מְנַעַר אֶת
רַעְמָתוֹ הַשְּׁעִירָה וּמְרִים אֶת קוֹלוֹ בְּשִׂאָהָ
אֲדִירָה שְׁמַרְעִידָה אֶת לֵב כָּל מִי שֶׁעוֹמֵד
בְּסִמְכוֹת אֵלָיו. לְאַחַר מִפְּנֵי הוּא מִתְמַתַּח
וּמְסַגֵּל לְפִתּוֹחַ בְּתֵאוּצָה מְהִירָה, הַמְגִיעָה
עַד לְמַהִירוֹת שֶׁל 80 קמ"ש, וְלֵהֲתַנְפֵּל
עַל טְרָפוֹ. אֵיךְ אוֹמְרִים? הוּא 'קָם כְּמוֹ
אֲרִיָּה'. אִזּוֹ הָאֲרִיָּה בְּאֵמַת גּוֹבֵר עַל שְׂאֵר
הַחַיּוֹת וּמְכַנִּיעַ אוֹתָן בְּקָרֵב, אֲבָל לְתֹאֵר
"גְּבוּר בְּאֲרִי" הוּא זוֹכֵה בְּעֵקְבוֹת הַמְהַרְפֵּה
שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּטֻבֵּעַ שְׁלוֹ – מִמְּרָבֶץ
נְעִים לְפַעֲלוֹת שִׂיא. הָאֲרִיָּה מִתְגַּבֵּר עַל
יָצְרוֹ. אֲנִי, כְּמָה עוֹלָה גְּבוּרָה בְּגִימְטְרִיא?
פֹּלֵא! בְּדִיוֹק כְּמִנּוֹן אֲרִיָּה [=216]!

אֵיךְ לְהַגְּבֹר?

אֲחֵרֵי הַבְּקוּר שְׁלָנוּ בְּכָלוֹב הָאֲרִיָּה,
נִפְתַּח שׁוֹב אֶת פְּרָקֵי אָבוֹת וְנִרְאָה
מִיְהוּ הַגְּבוּר הָאֲמִתִּי: "אֵיזֶהוּ גְבוּר?
הַכּוֹבֵשׁ אֶת יָצְרוֹ". כֵּן, מִי שֶׁמְתַגַּבֵּר
עַל הַטֻּבֵּעַ הָרֵאשׁוֹנִי שְׁלוֹ. לְמִרּוֹת שְׂפָה
נוֹלַד הָאָדָם וְעַל פִּי טֻבֵּעַ זֶה הוּא נוֹטָה
לְהִגִּיב בְּרִגַע הָרֵאשׁוֹן, הוּא מְצַלִּיחַ בְּכָל
זֹאת לְהִתְאַפֵּק וּלְגַבֵּר עָלָיו. יֵשׁ לִי יָצָר
רַע, וְאִם הִתְגַּבַּרְתִּי עָלָיו וְלֹא הִלְכֵתִי
בְּעֵקְבוֹתָיו מִתְגַּלָּה גְבוּרַת הַיָּצָר הַטּוֹב

בְּפִרְשָׁה הַקּוֹדֶמֶת עֵבֶר הַשְּׂרֵבִיט
מֵאֲבָרָהֶם אָבִינוּ לְיִצְחָק בְּנוֹ. הַסְּבִרְנוּ
כִּי בְּשִׁפְתַי הַחֲסִידוֹת זֶהוּ הַמְעַבֵּר בֵּין
מִדַּת הַחֲסֵד לְמִדַּת הַגְּבוּרָה, מֵאֲהַבֵּת ה'
לְיִרְאָה מִפְּנֵיו. בְּפִרְשָׁה שְׁלָנוּ כְּבָר תּוֹפֵס
יִצְחָק אֶת הַבְּמָה, וְלָכֵן נִתְמַקֵּד הַפַּעַם
בְּיִצְחָק וּבְעִבּוּדֵת ה' הַמְיַחֵדֶת לוֹ, אוֹתָהּ
הוּא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ.

גְּבוּר כְּאֲרִי

חִידָה: כְּמָה שְׁעוֹת בִּימְמָה יֵשׁוּ
הָאֲרִיָּה? כְּשֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ עִם הָאֲחִים שְׁלִי
לְגוֹ חַיּוֹת הַבְּדִיקָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׁלָנוּ הַיָּא
מֵה מִצְבַּ הָאֲרִיָּה, מְלֶךְ הַחַיּוֹת, וְכַמְעַט
תְּמִיד הַיָּא מְסַתְּיֵמֶת בְּאֲכֻזָּה – שׁוֹב
הוּא יֵשׁוּ... לֹא תֵאֲמִינוּ, אֲבָל הָאֲרִיָּה יֵשׁוּ
בְּמִצְעַע עֲשָׂרִים שְׁעוֹת בִּימְמָה! אִזּוֹ לְמָה
הוּא זוֹכֵה לְתֹאֵר 'מְלֶךְ הַחַיּוֹת'? בְּפִרְקֵי
אָבוֹת כְּתוּב כִּי מְהֵאֲרִיָּה עָלִינוּ לְלַמֵּד
כִּי צַדִּיק לְחַיּוֹת גְּבוּרִים, "וְגְבוּר בְּאֲרִי". מֵה
כָּל כֶּף גְבוּר בַּחַיָּה הַיִּשְׁנוֹנִית הַזֶּה?

נְכוֹן, הָאֲרִיָּה דֵי עֲצָלוֹ וְיֵשׁוּ לוֹ רַב

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

שְׁלִי. זֶהוּ הַגְּבוּר הָאֲמִתִּי.

הַחֲבָרִים וּבְעֵצָם אֶת עֲצָמֵי. וְהֶעֱקָר, הָאֵם
ה' מְרַצָּה מִכָּדָּ? הֲרִי "חֹתְמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֲמֵת". כִּפְּאֶשֶׁר אֲנִי נִמְנָע
מִמַּעֲשֵׂה אֲסוּר רַק בְּגִלְל הַנֶּזֶק שֶׁיִּגְרַם
לִי פְרוּשׁ הַדְּבָר שֶׁאֲנִי מִפְּחַד מֵהַמַּקַּל
שֶׁעֲלֹל לְהַכּוֹת בִּי בְּלִי שֶׁבְכֻלֵּל אֲשִׁים
לֵב מִי הוּא זֶה שֶׁמְחַזֵּק אֶת אוֹתוֹ הַמַּקַּל.
זֶה לֹא נִקְרָא לְפַחַד מֵה'. יִרְאָה אֲמִתִּית,
יִרְאֵת שְׂמִים, הִיא לְפַחַד מֵה' וְלֹא בְּגִלְל
שֶׁהוּא עוֹמֵד לְהַעֲנִישׁ אוֹתִי. אֲנִי מִפְּחַד
מֵה' כִּי הוּא אֵינְסוֹפִי וְאֲנִי קִטָּן וּמִגְּבֹל.

הַכֹּחַ לְהַתְגַּבֵּר לֹא מִגִּיעַ סֵתָם. מָה
גוֹרֵם לִי לְקוֹם וּלְהַתְגַּבֵּר? מָה אֲנִי מִרְגִּישׁ
בְּתוֹךְ הַלֵּב שְׁלִי? הָאֲמֵת הִיא שֶׁאֲנִי
חוֹשֵׁשׁ. אֲנִי יִרְאָה לְהַמְשִׁיךְ וּלְהַתְנַהֵג לְפִי
הַטָּבֵעַ שְׁלִי. אֲנִי מִכִּיר אֶת הַתּוֹצְאוֹת
שֶׁל אוֹתָהּ הַתְנַהֲגוֹת וּמִפְּחַד שֶׁזֶה לֹא
יִסְתִּים בְּטוֹב. וְדָרָךְ אֲגַב, גַּם יִרְאָה עוֹלָה
בְּגִימְטוֹרִיָּא וּבְבוֹדָה...

יִרְאֵת בְּעֵינֵי

אֵיזוֹ יִרְאָה גּוֹרֵמֵת לִי לְהַתְגַּבֵּר?
לְמַשָּׁל: לְמִדְתֵי לְמַבְחָן, אֲבָל לֹא מִסְפִּיק
בְּרִצְיִנוֹת, וּבְדִיוֹק מוֹפִיעָה שְׁאֵלָה עַל
הַקְּטֵעַ שֶׁאֵלָיו לֹא הַתְּכוּנֹנְתִי. יוֹסִי,
שִׁיּוֹשֵׁב לְיָדִי, כּוֹתֵב בְּשִׁטָּף, וּמְזוֹיֵת הָעֵין
נִרְאָה שֶׁלֹּו דוֹקָא אֵין בְּעִיָּה עִם הַשְּׁאֵלָה
הַזֹּאת, נוֹ, רַק הַצָּצָה אַחַת וְיָדִי. זֶהוּ נִסְיוֹן
הַיֵּצֵר שֶׁעוֹמֵד בְּפָנָי מָה עוֹצֵר אוֹתִי?
מָמָה אֲנִי חוֹשֵׁשׁ? כְּמוֹכָו, אִם הַמּוֹרָה
יִתְפָּס אוֹתִי מֵעֵתִיק אֶת הַתְּשׁוּבָה
מֵהַחֲבֵר אֲעִנֵשׁ. הוּא מְסַגֵּל לְפָסֵל לִי אֶת
הַמַּבְחָן וְאֵזוֹ אֲקַבֵּל אִפְסֵ. אִם הוּא יִדּוּחַ
עַל כֶּךָ לְהוֹרִים אֲסִתְבַּר בְּכַפְלִים. זֶו יִרְאָה
נְמוּכָה, וְהִיא נִקְרָאת 'יִרְאֵת הָעֵנֶשׁ'.

יִרְאָה תַּתְּאוּה

לְפַעֲמִים נִכְנָס הַמְּנַהֵל לְכַתֵּה שֶׁלֹּו
בְּאֲמִצָּע הַשְּׁעוֹר לוֹמֵר מִשְׁהוֹ לְמַחְנֶה.
הוּא לֹא בָּא לְהַעֲנִישׁ תַּלְמִיד וְגַם לֹא
לְבַחֵן אוֹתוֹנוֹ. וּבְכֹל זֹאת, מִיָּד כִּפְּאֶשֶׁר הוּא
נִכְנָס לְחֲדָר אֲנַחְנוּ נַעֲשִׂים דְּרוּכִים וּבִכְתֵּה
מִשְׁתַּרְרֵת דְּמָמָה. לְמָה? כִּי עִם הַמַּחְנֶה
אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים רַב הַיּוֹם וְהַיַּחֲס בִּינֵינוּ
פְתוּחַ וּמִשְׁחָרָר יוֹתֵר. אֲבָל הַמְּנַהֵל זֶה
כִּבָּר מִשְׁהוֹ אַחֵר. הַמְּנַהֵל הוּא הַמַּחְלִיט
עַל כָּל דְּבָר בְּמוֹסָד. שְׂמֵתִי לֵב שֶׁאֲפִלוּ
הַמַּחְנִכִים מִתְּיַחֲסִים אֵלָיו בְּיִרְאֵת כְּבוֹד,
אֵז בְּטַח שֶׁאֲנַחְנוּ הַתַּלְמִידִים נִרְגִישׁ כֶּךָ.
לְיִרְאָה מִסּוּג זֶה קוֹרְאִים 'יִרְאָה
תַּתְּאוּה' [יִרְאָה תַּחְתּוֹנָה]. אָנוּ יִרְאִים
מֵה' כִּי הוּא בַּעַל הַבִּיַּת עַל הָעוֹלָם כְּלוּ,
הוּא בּוֹרָא אוֹתוֹ בְּכֹל רְגַע מִחֲדָשׁ וְהוּא
הַקּוֹבֵעַ מָה יִהְיֶה אִתִּי בְּכֹל רְגַע. אִי אֲפֹשֶׁר
לְהַתְּחַמֵּק מִמֶּנּוּ אוֹ לְהַסְתִּיר מִמֶּנּוּ, הוּא
"בוֹחֵן כְּלִיּוֹת וְלֵב". לְפַעֲמִים נִקְרָאת

הָאֵם טוֹב שֶׁאֲפַעַל בְּגִלְל יִרְאֵת עֵנֶשׁ?
טוֹב וְלֹא-טוֹב. טוֹב כִּי בְּסוֹפוֹ שֶׁל דְּבָר
נִמְנָעֵתִי מִלַּעֲשׂוֹת אֶת הַדְּבָר הָאֲסוּר, וְזֶה
כִּבָּר רוּחַ נְקִי, אֲבָל לֹא-טוֹב כִּי שְׂכַחְתִּי
אֶת הָעֶקֶר. הַצְּלָחָה בְּמַבְחָן בְּעֵקֶבּוֹת
הַעֲתָקָה הִיא בְּעֵצָם שֶׁקָּר. אֲנִי מְרַמָּה
אֶת הַמּוֹרָה, אֶת הַהוֹרִים, אוֹלִי גַם אֶת

ככל התלמידים, וזוכה לקבלת פנים של אה"מ [קצור של 'איש חשוב מאוד'].

האם הפחד שלי הוא מענש? לא. האם אני מפחד ממנו כי הוא האיש הכי חשוב בתלמוד תורה? קצת כן, אבל לא רק. אני ירא ממנו בעקד כי זו הפעם הראשונה שיוצא לי לעמד ממש מולו, פנים אל פנים, ולהכיר אותו.

יראה מסוג זה נקראת 'יראה עלאה' [יראה עליונה], וזוכה להרגיש אותה מי שעומד נכח פני ה'. ה' כל כך גדול ואני כל כך קטן. איזו בושה! הלואי והאדמה הייתה פותחת את פיה והייתי נעלם בתוכה. על הבעל שם טוב מספר שכאשר היה מתפלל בקצה אחד של החדר היו המים בקנקן שבקצהו השני נעים ורוקדים. כל החדר 'נדבק' מגדל היראה שלו מה'.

שנזכה ליראת שמים אמתית!
שבת שלום ומברך! 75

היראה הזו בשם 'יראת המלכות', כי היא דומה לתחושה של העם ביחס למלך שלו, גם כפי מלך טוב ואהוב.

יראה אלה

אבל שיא היראה הוא משהו אחר לגמרי. נחזר אל הדגמה הקודמת: נשמעת דפיקה בדלת ואל הפתה נכנס תלמיד ופתק בידו. הרב קורא את הפתוב בו ופונה אלי: "רזי, המנהל קורא לך לשיחה אישית". "לי?! מה עשיתי? איזה פחד...". בדרך לחדרו אני מריץ במחשבה את ארועי הימים האחרונים ומנסה ללא הצלחה לאתר את סבת ההזמנה. אני נוקש בחשש על דלת המשרד. המנהל פותח את הדלת בחיוך רחב ומזמין אותי להפגש פנימה – "איזה אורח! בא, מזמן חפיתי להזדמנות לשוחח אתך". איזה רגש עולה בתוכי? האמת, בושה... אני בסך הכל תלמיד מן השורה

המשך מעמ' 25 <<<

היא עצם הדבקות, "על כן יעזב איש... ודבק באשתו והיו לבשר אחד".

בפרשת גירושין בתורה יש שני אנשים, האשה יצאה מהאיש הראשון ונישאת ל"איש אחר", הנקרא גם "האיש האחרון". אבל בפרשת הגירושין כביכול של ה' וישראל, מתברר ש"אני ראשון ואני אחרון" – הקב"ה הוא האיש הראשון והוא האיש האחרון, לאחר תקופת השילוח-גירושין. גם כאן, האיש האחרון הוא איש אחר, אחר למעליותא, חביב מן הראשון, "אחרון אחרון חביב" ונוהג עמנו בחיבה יתירה.

לאפשר נישואין מחודשים, פנים חדשות, כאשר הפעם הכל מתחיל מאתנו, "הכל מן האשה!" ישראל עושים תשובה, תשובת האשה מתוך החשך והסתר הפנים, תשובה מאהבה רבה שאז גם הקב"ה מתגלה אלינו בהנהגה של פנים אוהבות, "והיה ביום ההוא נאם ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי" – הבעל גוזר גזרות על אשתו ובניו, אבל האיש מקרין אהבה וחיבה יתירה לאשתו ובניו, ומקיים "באהבתה תשגה תמיד". להיות "איש" ולא בעל, היינו שהתכלית

ה הושע ב, יח.

דמותו של יצחק אבינו

נתפסת פעמים רבות כ'חיוורת' וסבילה ביחס לאביו אברהם ולבנו יעקב – דמות של ידאה ופחד, של בן שתפקידו בעיקר לשמר את הדרך שפרץ אביו. אכן, דווקא מיצחק אבינו ניתן ללמוד כיצד ניתן לסלול דרך חדשה באמת בעבודת ה'. סלילת הדרך של אברהם באה על רקע עולם של עבודת אלילים – החידוש המוחלט שלו הוא הכרחי ומתבקש. יצחק אבינו, מחויב לדרך האמת של אביו, ואף משקיע מאמצים כדי להראות שהיא עדיין רלוונטית, חיה ומחיה, גם בדור שאחריו. ועם זאת, הוא יודע שעליו לסלול את דרכו המיוחדת, לפי שרש נשמתו. סלילת דרך כזו מלווה בלבטים פנימיים והתנגדויות מן החוץ – אך בעבודה נכונה יוצא האדם בסופו של דבר מן המצר אל המרחב ופועל בעולם בדרך הייחודית המתאימה לשרש נשמתו.

בגליון השבוע אנו 'חיים עם יצחק אבינו': השיעורים מאפיינים את עבודתו המיוחדת של יצחק, לומדים ממנו את התהליך שעוברים בסלילת דרך חדשה, חושפים את יכולתו המיוחדת להבין נשים ולהזדהות עמן ומעמיקים בכח המיוחד של גבורות-יצחק לבנות את מדת החסד של אברהם אבינו (ב'פרצוף' שלם של התבוננות). 'ממתק' חנני במיוחד הוא השיעור השני – לימוד יסודות-עבודה עמוקים של החסידות לילדי תלמוד-תורה.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר